

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERDE COVID-19 KAYGISI
ALGILANAN EŞ DESTEĞİNİN EŞ
TÜKENMİŞLİĞİNE OLAN ETKİSİ**

GAMZE ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2021

**EVLİ BİREYLERDE COVID-19 KAYGISI
ALGILANAN EŞ DESTEĞİNİN EŞ
TÜKENMİŞLİĞİNE OLAN ETKİSİ**

GAMZE ÖZTÜRK

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ, ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŐMANI
YRD. DOÇ. DR. DENİZ ERĐÜN

LEFKOŞA
2021

KABUL VE ONAY

Gamze Öztürk'ün tarafından hazırlanan
“Evli Bireylerde Covid-19 Kaygısı Algılanan Eş Desteğinin Eş
Tükenmişliğine Olan Etkisi” başlıklı bu çalışma,
22/06/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda
başarılı bulunarak jürimiz tarafından
Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.
**Bu Tez Sınavı online gerçekleştir. Jüri üyeleri olurlarını sözlü olarak
beyan etmişlerdir.**

JÜRİ ÜYELERİ

.....
Yrd. Doç. Dr. Deniz Ergün (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakülte ve Psikoloji Bölümü

.....
Yrd. Doç. Dr. Gizem Öneri Uzun (Başkan)
Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi ve Felsefe Grubu Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Başkanı

.....
Dr. Gönül TAŞÇIOĞLU
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakülte ve Psikoloji Bölümü

.....
Prof. Dr. Hüsnü Can Başer
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Gamze Öztürk

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansım eğitimimin ilk gününden son gününe kadar her konuda desteğini hissetmiş olduğum, tecrübeleri ile ışık olan Yrd. Doç. Dr. Deniz ERGÜN'e gerek bana yardımları için gerek katkıları için teşekkür ederim.

Bir ömür boyu yan yana olduğumu hissettiğim, her konuda desteğini hissettiğim sevgili aileme ve ailem gibi gördüğüm tüm dostlarıma teşekkür ederim.

Yüksek lisansımda bana yardımcı olan emeği geçen herkese tek tek teşekkür ederim. Bu kapıların açılmasında ve hayatımı kolaylaştırmak için çabalayan en büyük destekçim canım annem Gülsen Öztürk ve abim M. Can Öztürk'e sevgilerimle. Eğitim hayatımda bana birçok konuda yardımcı olan meslektaşım Psk. Ali Can Kırılmış ve çok kıymetli değerli öğretmenim Yrd. Doç. Dr. Meryem Karaaziz'e öğretilerinden dolayı ayrıca teşekkür ederim.

ÖZ

EVLİ BİREYLERDE COVID-19 KAYGISI ALGILANAN EŞ DESTEĞİNİN EŞ TÜKENMİŞLİĞİNE OLAN ETKİSİ

Bu çalışmanın amacı evli bireylerde covid-19 kaygısı ve algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine olan etkisini tespit etmektir. İlişkisel tarama modelinde yürütülmüş olan çalışmanın evrenini Türkiye’de yaşayan evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklem ise evren içerisinden basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 264 bireyden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak sosyodemografik bilgi formu; Covid-19 Kaygı Ölçeği, Eş Desteği Ölçeği ve Eş Tükenmişliği Ölçeği olmak üzere dört bölümü kapsayan anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25.0 programından faydalanılarak nicel analiz yöntemi kullanılmıştır. İlişkisiz örneklemler t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi, Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizinden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda katılımcılar çok düşük düzeyde Covid-19 kaynaklı kaygıya, oldukça yüksek düzeyde eş desteği algısına ve düşük düzeyde eş tükenmişliğine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bulgulara göre kadınlar, 30 yaş ve altında yer alanlar, çok iyi düzeyde gelire sahip olanlar, evlilik süresi 5 yılı geçmemiş olanlar ve herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığı olmayanlar Covid-19’dan daha fazla etkilenmişlerdir. Ayrıca 5 yıl ve altında evlilik süresine sahip olan bireyler diğer bireylerden anlamlı olarak daha yüksek eş desteği algılamaktadır. Lise ve altında eğitim almış olan bireylerin eş tükenmişlikleri diğer bireylerden yüksektir. Evlilik süresinin artması ile birlikte algılanan eş desteği düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak azalmaktadır ($p<0,05$). Covid-19 kaygısı ve eş tükenmişliği arasında düşük düzeyde pozitif ($r=0,158$) ve anlamlı ($p<0,05$) bir ilişki bulunmaktadır. Eş desteği arttığında, eş tükenmişliği orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ile azalmaktadır ($p<0,05$). Ayrıca Covid-19 kaygısının, eş desteğini anlamlı olarak yordamadığı ($p>0,05$) ancak eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordadığı ($p<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği, Eş Tükenmişliği.

ABSTRACT

THE EFFECT OF COVID-19 ANXIETY PERCEIVED SPOUSE SUPPORT ON SPOUSE BURNOUT IN MARRIED INDIVIDUALS

The aim of this study is to determine the effect of covid-19 anxiety and perceived spouse support on burnout in married individuals. The universe of the study, conducted in the relational screening model, consists of married individuals living in Turkey. The sample, consisted of 264 individuals selected from the universe by simple random sampling method. Sociodemographic information form, Covid-19 Anxiety Scale, Spouse Support Scale and Spouse Burnout Scale were used as data collection tools. In the analysis of the data, quantitative analysis method was used by making use of SPSS 25.0 program. Unrelated samples t-test, analysis of variance, Tukey HSD multiple comparison (post-hoc) test, Pearson correlation analysis and simple linear regression analysis were used. As a result of the study, it was determined that the participants had a very low level of Covid-19 originated anxiety, a very high level of spousal support perception and a low level of partner burnout. According to the findings, women, those who are 30 years old and younger, those who have a very good income, those whose marriage has not exceeded 5 years, and those who do not have any psychological/psychiatric disorders were more affected by Covid-19. And, individuals with a marriage duration of 5 years or less perceive significantly higher spouse support than other individuals. Spousal burnout of individuals who have received high school or below education is higher than other individuals. With the increase in the duration of marriage, the perceived spousal support decreases significantly with a low level of relationship ($p < 0.05$). There is a low level positive ($r = 0.158$) and significant ($p < 0.05$) relationship between Covid-19 anxiety and spouse burnout. When spousal support increases, spousal burnout decreases with a moderate and significant relationship ($p < 0.05$). It was also concluded that Covid-19 anxiety did not significantly affect spousal support ($p > 0.05$) but significantly affected spousal burnout ($p < 0.05$).

Keywords: Covid-19 Anxiety, Spouse Support, Spouse Burnout.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR	x

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Sınırlılıklar.....	4
1.5 Tanımlar	4

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1 Covid-19	5
2.1.1 Covid-19'un Ortaya Çıkışı Yayılma Alanları ve Etkileri.....	5
2.1.2 Hastalığın Belirtileri	6
2.1.3 Covid-19 Salgınının Türkiye'de Görülmesi ve Türkiye'de Yayılım Süreci	7
2.1.4 Pandeminin Psikolojik, Ekonomik ve Sosyal Etkileri	7
2.2 Kaygı	9
2.2.1 Kaygının Türleri	10
2.2.1.1 Sürekli Kaygı.....	10
2.2.1.2 Durumluk Kaygı	10
2.2.2 Kaygıyı Ortaya Çıkartan Nedenler	11
2.2.3 Kaygı ve Öğrenme.....	12
2.2.4 Covid-19'un Kaygı Üzerindeki Etkileri	12

2.2.5 Covid-19 ve Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmalar	13
2.3 Eş Desteği	13
2.4 Eş Tükenmişliği	14
3. BÖLÜM	
YÖNTEM.....	16
3.1 Araştırmanın Modeli	16
3.2 Evren ve Örneklem	16
3.3 Verilerin Toplanması.....	21
3.4 Veri Toplama Aracı	21
3.4.1 Sosyodemografik Bilgi Formu	21
3.4.2 Koronavirüs Kaygı Ölçeği.....	21
3.4.3 Eş Desteği Ölçeği	22
3.4.4 Eş Tükenmişliği Ölçeği	22
3.5 Verilerin Analizi	23
4. BÖLÜM	
BULGULAR.....	25
4.1 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliğine Ait Betimsel Bulgular .	25
4.2 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliğinin Çeşitli Özelliklere Göre Karşılaştırılması	26
4.2.1 Cinsiyet.....	26
4.2.2 Yaş	27
4.2.3 Eğitim Durumu	28
4.2.4 Gelir Düzeyi	29
4.2.5 Yaşadığı Yer	30
4.2.6 Evlenme Biçimi.....	30
4.2.7 Evlilik Süresi.....	31
4.2.8 Fiziksel Rahatsızlığın Olup Olmaması.....	32
4.2.9 Psikolojik/Psikiyatrik Rahatsızlığın Olup Olmaması.....	33
4.3 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliğinin Evlilik Süresi ile İlişkisi	34
4.4 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliği Arasındaki İlişkiler.....	35
4.5 Covid-19 kaygısı ve eş desteğinin, eş tükenmişliğini yordama durumu.....	36

5. BÖLÜM	
TARTIŞMA	38
6. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
6.1 Sonuç	43
6.2 Öneriler	44
KAYNAKÇA	46
EKLER.....	53
EK-1 Aydınlatılmış Onam Formu	53
EK-2 Katılımcı Bilgilendirme Formu	55
EK-3 Sosyodemografik Bilgi Formu	56
EK-4 Covid-19 Kaygısı Ölçeği	58
EK-5 Eş Desteği Ölçeği	59
EK-6 Eş Tükenmişliği Ölçeği	60
EK-7 Ölçek İzinleri	61
ÖZGEÇMİŞ.....	64
İNTİHAL RAPORU	64
ETİK KURUL RAPORU	65

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek ve çalışma durumu özellikleri (n=264).....	17
Tablo 2. Katılımcıların eşinin eğitim ve çalışma durumu, gelir ve yaşadığı yer özellikleri (n=264).....	17
Tablo 3. Katılımcıların evlilik özellikleri (n=264).....	18
Tablo 4. Katılımcıların fiziksel, psikolojik/psikiyatrik rahatsızlık durumları ve yakın ilişki kurma özellikleri (n=264).....	20
Tablo 5. Bağımlı değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri.....	23
Tablo 6. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarına ait betimsel bulgular (n=264).....	25
Tablo 7. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması (n=264).....	26
Tablo 8. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının yaşa göre karşılaştırılması (n=264).....	27
Tablo 9. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılması (n=264).....	28
Tablo 10. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması (n=264).....	29
Tablo 11. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının yaşadığı yere göre karşılaştırılması (n=264).....	30
Tablo 12. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının evlenme biçimine göre karşılaştırılması (n=264).....	31
Tablo 13. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının evlilik süresine göre karşılaştırılması (n=264).....	31
Tablo 14. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının fiziksel rahatsızlık durumuna göre karşılaştırılması (n=264).....	33
Tablo 15. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığa göre karşılaştırılması (n=264).....	33
Tablo 16. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin evlilik süresi ile ilişkisi (n=264).....	34
Tablo 17. Evlilik süresinin eş desteğini yordama durumu (n=264).....	35
Tablo 18. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkiler (n=264).....	35
Tablo 19. Covid-19 kaygısı ve eş desteğinin, eş tükenmişliğini yordama durumu.....	36

KISALTMALAR

ANOVA	: Varyans Analizi
COVID-19	: Yeni Koronavirüs Hastalığı
MERS-CoV	: Orta Doğu Solunum Sendromu
SARS-CoV	: Ağır Akut Solunum Sendromu
Sd	: Serbestlik Derecesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
VIF	: Varyans Artış Faktörü
WHO/DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü

1. BÖLÜM

GİRİŞ

COVID-19 salgını ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde başladı ve tüm dünyayı etkiledi. Başlangıçta kötü anlaşılan semptomlar ve ani ölümler nedeniyle korku ve stres artmaya başladı. Türkiye'de ilk vakanın 11 Mart 2020'de bildirilmesinin hemen ardından, çıkarılan sosyal mesafe yönetmeliği ile insanlar arasındaki fiziksel temas asgariye indirildi. Bu düzenlemelere göre okullar kapatıldı ve mümkün olan yerlerde uzaktan çalışma sistemleri uygulandı (Budak ve Korkmaz, 2020). Çoğu aile üyesinin sürekli evde olduğu ve yaşam tarzındaki önemli değişikliğin olduğu bu yeni yaşam biçimi, bu dönemi yönetmeyi daha da zorlaştırdı (Arpacıoğlu ve Ünübol, 2020).

Covid-19 salgınının bireysel ve toplu sağlık ile duygusal ve sosyal işlevsellik için kaygı verici etkileri görülmektedir. Sosyal yaşamdan uzaklaşma ve bir pandeminin neden olduğu anksiyete nedeniyle bireyde olumlu ve olumsuz anlamda birçok davranış değişikliği olduğundan bahsedebiliriz. Bu kapsamda covid-19 pandemisi süreci boyunca bireylere psikolojik anlamda aşırı yük yaratmaktadır. Salgın hastalığının hastalık süreci boyunca ortak özelliklerinden birisi, bireylerin stres düzeylerinin yüksek olması ve ayrıca bireylerin korku ve kaygı gibi duyguları yaşamalarıdır. Kaygı kontrol etmesi güç olan bir duyu durumu olduğundan bir dizi fizyolojik değişiklikler ortaya koymakta ve olay, faaliyet hakkında ekstra endişelenin sergilediği, kalıcı ve kronik bir durumdur (Baykal, 2020).

Evli bireylerin birbirlerinden veya ilişki içersin de ilişkiden beklentilerinin olması kaçılmazdır. Beklentilerle gerçekler uyum içerisinde olmadığında çıkan duygusal, fiziksel ve zihinsel yorgunluk durumuna eş tükenmişliği denilmektedir (Pines, 1996). Evlilikte çiftlerin birbirlerini önemsemesi, ebeveynlik döneminde rollerini yerine

getirmeleri, bir problem olduğunda paylaşımları, dünyaya aynı açıdan bakabilmeleri ya da benzer açılardan bakabilmeleri ve karşılıklı sevgi ve güven duymaları sıralanmaktadır (Braun-Galkowska, 1980; akt., Slosarz, 2002).

Evli bireylerin birbirlerini seçme aşamasında umut ve büyük beklentiler içersin de olmaları yaşanan hayal kırıklıklarının veya ilişkiye yüklenen anlamın yitirilmesinin ilişki sürecinde tükenmişliğe yol açması beklenmektedir (Pines,2004). Eş tükenmişlik kavramını Pines (1996) “psikanalitik-varoluşçu temel” ile bütünleştirmiştir. Psikanalitik-varoluşçu temel, psikanalitik ve varoluşçu olarak iki farklı temel psikolojik danışma kuramından oluşmaktadır. Psikanalitik çerçeveden bakıldığında erken çocukluk deneyimlerinin, sonraki yaşantısında bireyin yaşamında etkili olduğunu ve varoluşçu yaklaşıma göre, hayatta anlam arayışı ve anlamsızlık duygusuyla açıklamıştır (Pines, 1996). Kişinin doyurulmamış çocukluk dönemine, ihtiyaçlarına gidilerek ayrıca yaşamına anlam katmak, bireyin sahip olduğu iyi ilişkileriyle oluşmaktadır (Pines, 2000).

Eş desteği kavramı, evlilik ve aile danışmanlık literatürüne bakıldığında çoğunlukla ele alınan kaynaklardan biridir. Eş desteği kavramı evlilikte sosyal destek kavramı olarak adlandırılmaktadır. Sosyal destek kavramının temeline bakıldığında ile eş desteği kavramı ile aynı olarak ele alınır. Bireylerin bir ötekine güvenmesi varsayımı üzerinde en temel ihtiyaç giderici bir unsudur. Bireyin öznel iyi oluşunun devamına en büyük etkendir (Cutrona, 1996).

Evli bireylerin birbirlerinden aldıkları destek ile ilişki niteliğine artış olur (Curun, 2006) ve ilişkinin kalitesi arttıkça evlilikte tükenmişlik oranında azalma görülür. Ayrıca eş desteği ilişkide nitelik oranında da artma görülür (Baldwin, Ellis ve Baldwin, 1999). Evli bireylerin sağlıklı aile yaşantısı oluşması için ve sürdürebilmeleri adına kendi aralarında sevgi, saygı, destek ve güven temeline dayalı ilişki kurmaları gereklidir (Yıldırım, 2004).

1.1 Problem Durumu

COVID-19 salgınının bireylerin hayatları üzerinde büyük bir etkisi oldu. Birçok birey stresli, bunaltıcı olabilecek ve yetişkinlerde ve çocuklarda güçlü duygulara neden olabilecek zorluklarla karşı karşıya kaldı. Sosyal uzaklaşma gibi halk sağlığı

eylemleri, COVID-19'un yayılmasını azaltmak için gereklidir, ancak bireyi yalnız ve korkmuş hissettirebilir ve stresi ve kaygıyı artırabilir.

Evlilikte ise eşler gerekli yükümlülükler olarak belirledikleri her şeye partnerlerinin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Evli kişiler, sorumluluklarını yerine getirmek ve taahhütlerini yerine getirmek için eşlerinin desteğine ihtiyaç duyarlar. Covid-19 pandemi döneminde evli çiftler, ekonomiyi saran, milyonlarca kadın ve erkeği işsiz bırakan, aileleri kilit altına alan ve yüz binlerce kişinin hayatına mal olan bir salgın tarafından ağır darbe aldı. Bu kapsamda alan yazında Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği üzerinde ne gibi etkisi olduğunu inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu anlamda yazında Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişlik kavramlarını çalışmaya konu edinerek etkilerini çalışmada ele almak bu araştırmada temel, asıl problemidir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı evli bireylerde covid-19 kaygısı algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine olan etkisini tespit edip ölçmektir. Ayrıca bu çalışmanın; algılanan covid-19 kaygısının evlilik üzerine etkilerini tespit ederek araştırmacılara veri oluşturması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibidir:

1. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği sosyodemografik özelliklere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği ile evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Covid-19 kaygısı ve eş desteği, eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordamakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Covid-19, ilk olarak Aralık 2019'dan itibaren tüm dünyanın gündeminde olmaya devam etmiş ve küresel bir salgın olmaktadır. Bireysel ve toplumsal yaşamda birçok yeni norm bireylerde ve toplumlarda oluşmaya başlamıştır. Yeni normlara alışma sürecinde olan insanlığın kaygı geliştirmesi muhtemeldir (WHO,2020).

Bu araştırmada covid-19 kaygısı irdelenerek evli bireylerde eş desteği ve eş tükennişliği araştırılarak ilgili alan yazısına bir kaynak olması önem taşımaktadır. Yapılan benzer araştırmalarda covid-19 kaygısı; eş desteği ve eş tükennişliği arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir; fakat yapılan araştırmalarda söz konusu değişkenler farklı çalışmalarda ele alınarak dolaylı yoldan anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Ancak bu çalışma evli bireylerde covid-19 kaygısı, eş desteği, eş tükennişliği arasında ki değişkenleri doğrudan çalışmaya konu haline getirerek bu alanda özgülük taşımaktadır.

1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma Türkiye’de yaşayan 264 evli birey ile sınırlıdır. Veri toplama aracı olarak Google formlar kullanarak sosyal ağlar üzerinden seçkisiz yöntem ile katılımcılara ulaşılmıştır. Toplanan veri ise kullanılan Covid-19 Kaygısı Ölçeği, Eş Desteği Ölçeği, Eş Tükennişliği Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan demografik form ile sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Covid-19: Koronavirüs hastalığı (COVID-19) bulaşıcı bir hastalık olup, bir tür solunum yolu hastalığı olarak kategorize edilip, şiddetli akut solunum sendromu koronavirüsü 2’nin (SARS-CoV-2) bir türü olarak tanımlanmaktadır (World Health Organization, 2020).

Kaygı: Kaygı; Türk Dil kurumunun sözlüğünde huzursuzluk veren düşünce, evham anlamına gelmektedir (TDK, 2021). Kaygı genel anlamda, bireyin yaşantısını sekteye uğraticı bir durumda hissedilen korku ve endişe durumu olarak tanımlanmaktadır (Aktaş, 2009).

Eş Desteği: Eş desteği, partnerler arasında karşılıklı olarak birbirlerine gerekli zaman ve destek olması şeklinde tanımlanmaktadır (Kabasakal ve Soylu, 2016).

Eş Tükennişliği: Eş tükennişliği, eşlerin birbirlerine gerçek yaşam ile gerçekçi olmayan beklentiler arasındaki alişılmış uyumsuzluk sebebi ile ortaya çıkan, duygusal, zihinsel ve bedensel semptomları olan bir tür yorgunluk durumu, bir bitip tükenniş hali olarak tanımlanmaktadır (Dur, 2020)

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Covid-19

Koronavirüs, "taç" veya "çelenk" "Latince" korona "kelimesinden türemiştir. İlk olarak 1930 tavukta saptanan ve bir taç ve güneş figürünü anımsatmaktadır. Memelilerde ve kuşlarda da ölümcül sonuçları olan ciddi solunum yolu hastalıklarına neden olan korona virüslerdir (WHO, 2020b; Sağlık Bakanlığı, 2020b).

Koronavirüs Türk Dil Kurumunca karışıklık olmaması için bitişik yazılması uygun görülmüştür (Türk Dil, Zülfikar). Koronavirüs, soğuk algınlığı, Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Ağır Akut Solunum Sendromu (SARS-CoV) gibi daha şiddetli hastalıklara neden olan bir virüs ailesidir. Koronavirüs, Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS-CoV) gibi soğuk algınlığının neden olduğu daha ciddi hastalıklar ailesidir. Koronavirüs ailesindeki virüs türleri 36 ölümcül mevcut koronavirüs ile ilişkisinden dolayı Dünya Sağlık Örgütü virüsü, ciddi akut solunum sendromu koronavirüs 2 (SARS-CoV-2) olarak tanımlanmaktadır (Sturman, 1983).

2.1.1 Covid-19'un Ortaya Çıkışı Yayılma Alanları ve Etkileri

Salgının ilk vakasının 17 Kasım 2019'da gerçekleştiğine dikkat çekildi. Çin'in Wuhan kentinde SARS benzeri virüsün ilk vakalarının ilk olarak 17 Kasım 2019'da fark ediliyor. 20 Aralık 2019 itibariyle, SARS benzeri bu virüsü keşfeden 60 doktor vakası vardı, ancak Çin hükümetinin Dünya Sağlık Örgütü'ne resmî açıklamasında ilk vakanın 8 Aralık 2019'da görüldüğüne dikkat çekildi (Aslan, 2020).

Salgından kısa bir süre sonra, salgını olanların Wuhan'daki Wananahai pazarını ziyaret ettikleri veya hayvan pazarına gelen insanlarla temas kurdukları belirlendi. Bu pazarda kümes hayvanları, yarasalar, dağ sincapları ve yılanlar gibi hayvanların satıldığı iyi bilinmektedir. Bu durumda ilk olarak koronavirüs ailesinin bir cevabı inanılan COVID-19, Çin'in Wuhan şehrinde Aralık 2019'daki canlı hayvan pazarında Güney Denizi pazarında ortaya çıktı nedenini belirlemek için açıklanmıştır (WHO, 2020b).

Bazı insanlar bu virüsün doğası gereği zoonotik olduğunu, konağının yarasa ve pangolinler olduğunu ve hayvanlardan bulaştığını düşünüyor. Virüsle ilgili açıklamada, virüsün başlangıçta Çin'den kaynaklandığını, ardından, Hong Kong ve Singapur gibi yakın ülkeleri etkilediği ve şubat ayı sonunda başlayan Güney Kore Japonya üzerinden İran'a sıçradığı, ardından Avrupa ve Kuzey Kore'ye yayıldığı belirtildi. DSÖ, 114.000'den fazla insanın enfekte olabileceğini ve hastalardan 4291'inin öldüğünü açıkladı (Deng, 2020).

Başlangıçta virüs Çin, Japonya, Hong Kong ve Singapur gibi birçok farklı yerde yavaşça yayıldı. Birkaç alanı etkiledi. Dünya Sağlık Örgütü, solunum yolu hastalıklarının belirtilerinden biri olan ateşin bu hastalıkta da görüldüğünü belirtti. Bu hastalık kuluçka süresinde kişiden kişiye öksürme veya hapşırma ile beraber yakın temas ile hastanın yaydığı damlacıklar ve sağlıklı kişiler ile kişi arasındaki temasla yayılabilir. Kuluçka süresi 2-14 gün arasındadır. Hastaların%20'si hastanede tedavi görüyor. Salgının başlangıçta ölümcül bir etkisi olmadığı düşünülüyordu ancak şimdi ölüm oranı%6,8 ile ölümcül (WHO, 2020b).

2.1.2 Hastalığın Belirtileri

En çok karşılaşılan belirtiler nefes darlığı, yüksek ateş ve öksürüktür. Solunum yetersizliği, böbrek yetmezliği ve beraberinde ölümle sonuçlanabilir. Yukarıdaki belirtilerin çoğunlukla hastalıkta ilk beş gününde açığa çıktığı fakat daha değişik durumlarda bu durumun on dördüncü güne kadar devam edebileceği belirtilmiştir (WHO, 2020b; Johns Hopkins, 2020). Bazı hastalarda nadir görülen baş ağrıları, burun tıkanıklığı, genel ağrı, kas ağrıları tat ve koku eksikliği, ishal, vücutta kızarıklık ve parmaklarda renk değişikliği de görülebilmektedir (WHO, 2020b).

Salgının başlangıcından bu yana covid-19 vakalarının%80'inin ciddi tıbbi müdahale gerektirmeden hastalığı atlatabildiği, ancak yüksek risk grupları sağlık çalışanları, 60 yaş üstü yaşlılar, diyabet hastaları, kronik solunum yolu hastalıkları (KOAHA hastalığı gibi), kanser hastaları, hipertansiyon ve şeker hastaları olabilir ve hastalığın zatürreye dönüşmesi durumunda suni solunum gerekebilir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre salgının başlangıç tarihi olan Aralık 2019'dan bu yana 25 Aralık 2020 itibarıyla toplam ölü sayısı 77.530.799 iken, ölü sayısı 1.724.904 olarak açıklandı. Wuhan'da başlayan salgının önlenmesi için aşılama çalışmaları devam ediyor (WHO, 2020b).

2.1.3 Covid-19 Salgınının Türkiye'de Görülmesi ve Türkiye'de Yayılım Süreci

Covid-19 ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra Avrupa dahil dünyanın her yerine yayıldı. Türkiye'de ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde tespit edildi. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre Türkiye, 2020 yılı mayıs ayı itibarıyla 163.943 vaka ile toplam vaka sayısı en yüksek on ülkeden biri. İlk vakanın tespit edildiği mart ayı ortalarında, son 9 ayda her gün ortalama 2-3 bin test yapıldı ve ortalama 23.225.837 teste ulaşıldı. Ayrıca 12 Mayıs 2020 verilerine göre dünya genelinde vakaların%35'i iyileşirken Türkiye'de iyileşme oranı %70'dir (Sağlık Bakanlığı, 2020a).

2.1.4 Pandeminin Psikolojik, Ekonomik ve Sosyal Etkileri

Bireyler hızla değişen ekonomik ve sosyal yapıya uyum sağlamaya çalışırken; arkadaşlık, aile ve evlilik ilişkileri değişim sürecine girmektedir. Değişim her ne kadar herhangi bir ilişkinin ayrılmaz bir parçası olsa da covid-19 pandemisinin beklenmedik, geniş kapsamlı, belirsiz ancak yıkıcı etkisi bireylerin ilişkilerindeki değişimleri daha da hassas hale getirmektedir (Ünver ve Güloğlu, 2021).

Küresel boyutta tehlike arz eden Covid-19 pandemisi, yarattığı değişimlerle evlilik kurumunun birliği ve bütünlüğü üzerinde tehdit oluşturarak evlilik kurumu için dönüm noktası olma özelliği taşıyabilir. Birey ve aile olarak günlük rutinlerdeki değişiklikler, sosyal ilişkilerin azalması, iç içe geçen roller arasında denge bulmak gibi Covid-19 kaynaklı dış etmenler çiftlerin ilişki kalitesini düşürerek; düşmanlık, geri çekilme ve daha az destek verme gibi olumsuz ikili süreçlerin yaşanmasına neden olmaktadır (Pietromonaco ve Overall, 2020).

Geçmişten bugüne bakıldığında salgın hastalıklar tüm toplumları sağlık açısından, psikolojik, ekonomik ve sosyolojik açılardan etkilemektedir. Covid-19 salgını

tedbirler sürecinde insanların sosyal ilişkilerini etkilemiş olup ekonomik olarak turizm sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yurt içinde ve ülkemiz dışında yasakların var olması ülkelerin sınırlarını kapatarak birçok kısıtlamaya gitmesi ülkelere yabancı turist ve yerli turistlerin gelmesini engellemiştir. Küresel anlamda salgın ülkeleri pek çok alanda etkilemiştir (Alpago ve Oduncu, 2020). Salgın sürecine evrensel bir sorun olan okulların kapatılması sosyal izolasyon uygulaması gibi önlemler alınarak yaşamda köklü bir değişikliğe gidildi. Ayrıca üretim faaliyetleri ve ticari faaliyetlerin sınırlandırılması ekonomiyi olumsuz etkilemiştir (Shanafelt vd., 2020).

Hükümetin aldığı önlemler arasında 20 yaş altı ve 65 yaş üstü vatandaşlara özel olarak sokağa çıkma kısıtlamaları getirilmiş, bu yaş grubuna bulunduğu şehirden çıkma yasağı yani seyahat kısıtlamaları getirilmiştir. Bunun dışında Türkiye'de yaklaşık 40 üniversite dahil tüm okullarda eğitim sürecine ara verilmiş ve sosyal, kültürel alanlardaki tüm etkinlikler ertelenmiş ya da iptal edilmiştir. Şehir dışına seyahat hakkı durdurulmuştur (Erdoğan, Koçoğlu ve Sevim, 2020).

Salgını önlemek ve hızını kesmek adına alınan birçok önlem bireylerin yaşam biçimini ve alışkanlıklarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Sosyal izolasyon sosyal ilişkilerimizin gerilemesi ve yalnızlık duygusunu artmasına sebep olmuştur. Bu durum bireylerin hayat düzenini etkileyen sebepler olduğundan ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Karantina ve sosyal izolasyon sürecinin uzaması kaygı bozukluklarında, depresyonda, travma sonrası stres bozukluğunda artışına sebep olmuştur (Holt-Lunstad, 2017).

Salgına neden olan virüsün çıplak gözle görülmeyen bir tehdit olması, salgına sebep olan hastalığın tam olarak çıkış nedeni bilinmemesi ve toplumdaki tüm bireylerin risk altında olması salgının evrensel bir travmaya dönüşmesine sebep olmuştur. Virüs nedeniyle yaşanan belirsiz süreçte hastalık kapma riskini herkesin yaşaması, yaşanan bu endişe sonucunda korkulara, ümitsizliklere, çaresizliklere ve diğer olumsuz duygulara sebebiyet vermektedir (Sim, Chan, Chong, Chua, ve Soon, 2010)

Salgın hastalıklar sebebi ile hayat standartlarının değişmesi, bireylerin olumsuz duygular yaşamasına neden olmuştur. Virüs sürecinde yaşanan belirsizlik, yaşanan salgın sonucunda ekonomik sorunlar, hastalığın hem kişilere hem de çevresindeki

insanlara bulaşması, sevdiklerini kaybetme ihtimali gibi durumlar nedeniyle salgın süreci boyunca bireyler kaygı, korku, öfke, obsesif düşünceler gibi ağırlıklı psikolojik sıkıntılar yaşadığı görülmektedir (Hatun, Dicle ve Demirci, 2020). Ayrıca salgın süreci boyunca yaşanan kayıplarda dini ve kültürel ritüellerin yerine getirilememesi ve insanların kayıplarına veda edilememesi gibi travmatik süreçler yaşanmasına ve bireylerin yas süreçlerini ertelemelerine neden olmaktadır (Bozkurt, Aşkın ve Zeybek, 2020).

Bir başka psikolojik etki boyutu da pandeminin bağımlılıklarda artışa neden olmasıdır. Sosyal izolasyon, sokağa çıkma kısıtlamaları gibi durumlarla insanların evde geçirdiği zamanın artması, sıkıntıdan ve huzursuzluktan kaçma isteği, yalnızlıktan kurtulma isteği ve eğlenmek istemek gibi nedenlerden ötürü özellikle ekran bağımlılığı artmıştır. Sosyal medyada vakit geçirme, haber yayınları takip etme, mesajlaşma, bilgisayar ve video oyunları oynama, televizyon izleme gibi aktivitelerde pandemi öncesine göre daha uzun saatler geçiren insanların yapılan araştırmalara göre de ekran bağımlılıklarının arttığı görülmüştür. Bu durumdan da en çok ergenler ve genç yetişkinler etkilenmiştir (Göker ve Turan,2020).

2.2 Kaygı

Türk Dil Kurumu'na göre kaygı kelimesi; üzüntü, endişe duyulan düşünce ve tasadır (TDK, 2014). Eski Yunanca'da "anixitos"sözcüğü huzursuzluk, endişe ve korku anlamında kullanılmıştır (Özcan,1989). Literatürde kaygı tanımı teorik bakış açılarından kaynaklı değişiklik göstermektedir. Kaygı, belli başlı farklı unsurların korku, dehşet olan kronik ve karmaşık duygusal durumdur ve çeşitli sinir hastalıklarında görülebilir (Karagüvan,1999).

Bireyin yaşamında ve gelecekte nasıl gerçekleştireceği belirsiz olan; belki de gerçekleşmesi mümkün olmayan sübjektif bir durumla ilgili tedirginlik ve endişe duymak anlamına gelebilir. Kişiler kendilerine acı veren durumları reddederler, yok sayarlar ve inkâr ederler, bu durumda savunma mekanizmalarına başvururlar. Bilinç dışına itelenenler, bireylerin olağan durumlarda dahi endişeli, tedirgin ve kaygılı olmasına neden olmaktadır (Şahin, 1985; Erskine, 2018; Kring ve Johnson, 2015).

Kişice kaygı, bilinç dışı çatışmaya bağlı ve nesnesi tanınmayan içsel tehlikeye karşı gösterilen tepkidir (Öztürk 1981). Cannon ise kaygıyı, bireyin iç dengesini bozabilecek bir tehlikeye karşı bir savunma ya da bozulan dengeyi düzeltme çabası sonucu başarısızlığa uğrayan bireyin ruh halinde ortaya çıkan bir durum olarak tanımlamaktadır (Gençtan, 1978). Kaygı üzerine birden fazla çalışması bulunan Kaygıyı; bireyin hayatında tehdit edici ya da tehlikeli bir durum karşısında oluşan ruh hali olarak tanımlamaktadır (Öner 1977)

Freud kaygıyı 19.yüzyılda işlemeye başlamıştır. Freud'a göre kaygı çevremizden gelen tehlikelere karşı kişinin uyarılması, kişinin hayatının devamı için ve kişinin ihtiyaç duyduğu uyumu sağlaması için harcanılan çabanın çeşitliliği gibi tanımlanmıştır (Morgan, 1991).

2.2.1 Kaygının Türleri

Bireyde tehlikeli durumlarda yarattığı geçici olan koşullarda durağan kaygı türüne “durumluk kaygı”, bireyin içten kaynaklı, kişiye öz değerinin tehdit edildiği hissine kapılmasına, kişinin içinde bulunmuş olduğu koşulları, stres olarak yorumlamasına sebep olan kaygı türüne ise “sürekli kaygı” olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 1994)

2.2.1.1 Sürekli Kaygı

Sürekli kaygı durumu, kişinin içsel durumuyla alakalı olarak ortaya çıkan ruhsal bir durumdur. Günümüzde bireylerin birçoğu şehirlerde yaşamaktadır. Özellikle iş hayatının belirsizliği, geleceği görebilme değişkenlerin değişmesi, bireylerin en temel ihtiyaçlarını giderilmesi yönünde umudunun kaybetmesine neden olmaktadır. Bu belirtilen belirsizlikler, sürekli kaygı yaşamalarına neden olmaktadır. Sürekli kaygı yaşayan birey zamanla kişiliğine zarar vermektedir. Bu durumda bireyler, hayatın pozitif yönlerini göremez ve bu durumun sonucunda sürekli kaygı duymaya başlarlar (Cüceloğlu, 1991). Sürekli kaygı yaşayan bireyler kişilik yapılarından dolayı olarak kolay incinebilen ruh yapısıyla olumsuzlukları bir karamsarlıkla yaşarlar (Öner, 1998).

2.2.1.2 Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı durumu, bireylerin genellikle özel durumlarında ortaya çıkmaktadır. Özel durum ya da uyarıcılar ortadan kaldırıldığında ortaya çıkan kaygı da ortadan kalkar. Birey bulunduğu ortamı ya da ortamdaki herhangi bir nesneyi tehdit unsuru

olarak gördüğünde, seçici kaygı unsuru açığa çıkar. Sürekli kaygı bireyde her zaman yaşanırken, durumluk kaygı da ise zamansal olarak değişiklik göstermektedir. Kişide kaygı yaratan dışsal ve içsel uyarıcılar ortadan kalktığında kaygı da ortadan kaldırılmış olacaktır (Cüceloğlu, 1991). Durumluk kaygı bireyin rahatsız olduğu bir durumla ilgili göstermiş olduğu anlık bir duygudur ve rahatsız edici durum ortadan kalktığında kaygı da ortadan kalkar (Öner, 1977).

2.2.2 Kaygıyı Ortaya Çıkartan Nedenler

Freud kaygıyı nevrotik bir olay olarak tanımlar. Freud kişilik kuramını ele alarak normal kaygı ile nevrotik kaygıyı ayırır. Kaygının, iç çatışmaların batırılmasından kaynaklı id dürtüsünün kontrolünde olduğunu belirtmiştir (Davison ve Neale, 2004).

Kaygı genellikle olumsuz bir tetikleyici olarak kabul edilir. Bireyin çevresindeki olayları yorumlama şekli, bireyin bulunduğu durumun düşüncesi veya bireyin kaygı uyarıcısına karşı düşünceleri yoğunlaştıkça kaygı durumunda artışa sebep olmaktadır. Uyarıcıdan uzaklaştıkça veya düşünceleri değiştirdiğinde kaygı düzeyinde azalma gözlemlenir (Cüceloğlu, 1991).

Rogers'a göre kaygı, huzursuzluk ve gerginlik halidir. Çocuklar koşulsuz saygı beklentisi duymaktadır. Eğer bu durumun tersi olursa özvarlık ile benlik arasında açıklık görülmektedir. Fakat ebeveynler ve diğer çevredeki bireyler çocuğun davranışlarını bazı durumlarda onaylarken bazı durumlarda onaylamazlar. Çocuk ise dışarıdan gelen etkiler sonucunda özvarlığına uygun düşen düşünceleri ve istekleri reddeder. Fakat yine de bu düşünceler varlıklarını sürdürür ve düşünceleri yok olmaz. Bilinçli ve bilinçsiz değerlerle çatışma, bireyin kendisini farklı göstermesine sebebiyet verebilir (Şahin, 2019). Beck ise kaygının biyolojik, çevresel, duyuşsal ve bilişsel biyopsikososyal nedenlere bağdaştırdığı bir kavram olarak belirtmiştir (Günaydın, 2016). Kaygının fizyolojik etkilerine bakıldığında Siegel ve arkadaşları 20 yıl süreyle toplanan veriler sonucunda nevrotik olarak bireylerde etkisi gözlemlenmiştir. Kaygının kan basıncı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkisi olduğu saptanmıştır. Bu araştırmaya göre, kaygı düzeyleri yüksek erkeklerde dışa vurulmaları durumunda kan basınç oranlarında düşüş görülmüştür (Friedman, 1991).

2.2.3 Kaygı ve Öğrenme

Kaygı yapılan tüm araştırmalar sonucunda öğrenme üzerinde önemli etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Kaygı oranı az olduğunda olumlu yönde etkilemeye başladığı gözlemlenirken, öğrenme üzerinde belli oranda kaygının artmasıyla öğrenmeye olumsuz etkisi olduğu tespit edilmiştir. Görece kaygı düzeyi yüksek olan bireylerin bireysel öğrenmelerde ya da toplu öğrenmelerde daha başarısız oldukları görülmektedir (Erkan, 1991)

2.2.4 Covid-19'un Kaygı Üzerindeki Etkileri

Salgını önlemek ve hızını kesmek adına alınan birçok önlem bireylerin yaşam biçimini ve alışkanlıklarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Sosyal izolasyon sosyal ilişkilerimizin gerilemesi ve yalnızlık duygusunun artmasına sebep olmuştur. Bu durum bireylerin hayat düzenini etkileyen sebepler olduğundan ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Karantina ve sosyal izolasyon sürecinin uzaması kaygı bozukluklarının, depresyonun, travma sonrası stres bozukluğunun artışına sebep olmuştur. (Holt-Lunstad, 2017).

Salgına neden olan virüsün çıplak gözle görülmemesi, salgına sebep olan hastalığın tam olarak çıkış nedeni bilinmemesi ve toplumdaki tüm bireylerin risk altında olması salgının evrensel bir travmaya dönüşmesine sebep olmuştur. Virüs nedeniyle yaşanan belirsiz süreçte hastalık kapma riskini herkesin yaşaması, yaşanan bu kaygı, korkular, ümitsizlikler ve çaresizlikler diğeri olumsuz duygulara da sebebiyet vermektedir (Sim, 2010).

Salgın hastalıklar sebebi ile yaşanan hayat standartlarının değışmesi, bu sebebiyet sonucunda bireylerin olumsuz duygular yaşamasına neden olmuştur. Virüs sürecinde yaşanan belirsizlik, ekonomik sorunlar, hastalığın kişilere ve çevresindeki insanlara bulaşması sebebiyle sevdiklerini kaybetme ihtimali gibi sebepler nedeniyle salgın süreci boyunca bireyler kaygı, korku, öfke, obsesif düşüncelerle birlikte başka psikolojik sıkıntılar da yaşadığı görülmektedir (Hatun., 2020). Ayrıca salgın süreci boyunca yaşanan kayıplarda dini ve kültürel ritüellerin yerine getirilememesi ve veda edilememesi gibi travmatik süreçler yaşanmasına ve bireylerin yas süreçlerini ertelemelerine neden olmaktadır. (Bozkurt, 2020).

2.2.5 Covid-19 ve Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmalar

Çölgeçen ve Çölgeçen (2020), Türkiye’de yaşayan 422 katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmada Covid-19 pandemisine bağlı kaygı düzeylerini ölçmüşlerdir. Yapılan çalışmada durumluluk kaygı ortalamasının sürekli kaygı ortalamasından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet farkına bakıldığında kadınların erkeklerden daha kaygılı olduğu görülmüştür. Medeni duruma göre değerlendirme yapıldığında ise bekarların sürekli kaygı düzeyinin evlilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda evlilerin de durumluk kaygı seviyeleri bekarlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

2.3 Eş Desteği

Eş desteği kavramı sosyal destekle ilişkili bir kavramdır. Sosyal desteğin maddi, bilişsel, duygusal destek ve takdir desteği gibi çeşitleri vardır. Eş desteği kaynağı eş olan bir sosyal destek türüdür. Evlilik ilişkisinin sağlığı açısından çiftlerin birbirlerine sağladığı eş desteğinin önemi büyüktür. Eş desteği yeterli oranda ise evlilik doyumu ve kalitesi artar (Kabasakal ve Soylu, 2016).

Eş desteğinin yeterli olup olmadığını belirleyen kıstas kişinin bunu ne ölçüde algıladığıdır bundan dolayı verilen eş desteğinden ziyade algılanan eş desteği asıl üzerinde durulması gereken kavramdır. Yapılan bir çalışmada algılanan eş desteği ile eğitim seviyesi, cinsiyet, evlilik yaşı, çocuk sayısı, maddi gelir, evlenme şekli, evlilik süresi gibi faktörlerin arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir (Güven, Şener ve Yıldırım, 2011).

Bundan yapacağımız çıkarım birtakım değişkenlere göre algılanan eş desteği oranının değişiyor olduğudur. Güven, Şener ve Yıldırım (2011) evlilik ilişkisi içinde erkeklerin eşlerinden algıladığı desteğin kadınların eşlerinden algıladığı destekten daha fazla olduğu yönünde anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Cinsiyet farkının eş desteği konusuna etkisinin yanında kadın ve erkeklerin eşlerinden destek beklediği konular da farklıdır. Bu fark çocuk bakımı ve ev işlerinin dağılımı konusunda kültür bağlamında bakıldığında kadınlara daha fazla sorumluluk yüklenmesinden kaynaklı olarak kadınların bu konularda daha az desteklendiğini hissetmelerinden dolayı oluşur. Goldberg ve Perkins (2004) yapmış oldukları çalışmada özellikle çocuk bakımındaki görev dağılımının başka ev işleri konusunda görev dağılımından daha adaletsiz olduğu

ve bu durumun kadınların stres seviyelerini yükselttiğini belirtmişlerdir. Erkekler ise eşlerinden genellikle duygusal bakımdan ve kariyer amacı konusunda destek beklerler (Chambers, 2008).

Kişiler hangi alanda daha çok desteğe ihtiyaç duyuyorsa bu alanda destek görmeleri ilişki içinde sevildikleri ve saygı gördükleri yönünde de bir algı geliştirmelerini sağlar. Bir başka faktör olan eğitim seviyesinin etkisine bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça algılanan eş desteği oranının da arttığı gözlemlenmiştir bunun eğitimle birlikte artan duygusal zekâ ve empati becerisiyle ilişkili olduğu düşünülür (Anar, 2011).

Ailenin gelir düzeyi ile algılanan eş desteği arasındaki ilişkiye bakıldığında ise gelir seviyesi arttıkça algılanan eş desteği oranının da arttığı görülmüştür, düşük gelir seviyesi çift ilişkisini olumsuz yönde etkiler ve çift uyumunu bozar (Erbil ve Hazer 2018). Genel olarak algılanan eş desteği konusunda yapılan literatür taramasında evlilerin bekar bireylere oranla algılanan eş destek oranları daha yüksek olduğu görülmüştür. Stres yaratan yaşam olayları karşısında algılanan eş desteği yüksek ise kişilerin stresle daha kolay baş ettikleri görülmüştür. Algılanan desteğin yetersiz geldiği durumlarda bireylerin depresyon görülme oranlarında artış, evlilik doyumunda düşüş, çatışmalarda artış gözlenmiştir.

2.4 Eş Tükenmişliği

Eş tükenmişliği, uzun süreli ilişkilerde duygusal taleplerin artması sonucu ortaya çıkan, gerçeklik ile beklentiler arasında süregelen farklılığın sebep olduğu zihinsel, duygusal ve fiziksel bir yoğunluk durumudur (Pines, 1996). Bu durumda, Pines'e (1996) göre birçok kişi yeni ilişkiye, evliliğe ve işe başladıklarında, sonsuza kadar süreceği umuduyla yaşar. Bu tür bireylerin, evlilik ve meslek yaşamları üzerinde beklentileri yüksek ve hissettikleri duygusal baskı yükündür. Bu durum sürekli olduğunda ise stres, kaygı ve yabancılaşma gibi duyguları yoğun yaşadıklarından evlilik ve mesleki yaşantılarında tükenmişlik duygusu yaşamaktadırlar. Gerçekdışı beklentilerin ve değişikliklerin tükenmişliği etkilediği, eşlerin her ikisinde ya da birinde yaşanan bir patolojik bulguyla olmadığı öne sürülmektedir (Pines,2005).

Mesleki tükenmişlik ile eş tükenmişliği aynı zamanda görülebilir ve birinin yaşanması diğerini tetikleyebilir. Pines'in (1996) yaptığı çalışmaya göre eş tükenmişliğinde

cinsiyet farklarının etkisi vardır. Kadınlar erkeklere oranla daha fazla eş tükenmişliği yaşarlar bunun nedenleri evlilik beklentilerinin daha yüksek olması ve evliliğin yarattığı sorumlulukların, çocuk bakımı konusundaki sorumlulukların yarattığı strestir.

Çapri'nin (2008) yapmış olduğu araştırmada kadınların eş tükenmişliğini etkileyen baskın faktörün evlilik uyumu olduğu erkeklerde ise mesleki tükenmişliğin baskın etken olduğu öne sürülmüştür.

Pines'in (2004) yaptığı çalışmada bağlanmanın eş tükenmişliği üzerinde bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bağlanma ne kadar sağlıklı gerçekleşmişse eş tükenmişliği yaşanma ihtimali o oranda azalır. Kaygılı ve kaçınan bağlanan bireylerde eş tükenmişliği yaşama ihtimallerinin de arttığı gözlenmiştir (Doğan ve Şirin, 2019). Bunun sebebi çiftlerin hem evlilik uyumlarının hem de evlilik kalitelerinin güvensiz bağlanmadan dolayı düşük olmasıdır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Evli bireylerde covid-19 kaygısı algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisi, yapısal bir model içinde test edildiği bu çalışma betimsel niteliktedir. “İki ve ikiden daha çok sayıdaki değişkenler arasında bir arada değişiklik olabilmiş ya da olmadığını ve birlikte değişim var ise bu değişimin derecesini saptamayı amaçlayan araştırma modeli” olarak tanımlanan model (Karasar, 2016), ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklem ise evren içerisinde basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 264 bireyden oluşmuştur.

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek ve çalışma durumu özellikleri verilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılmış olan bireylerin %60,2’si erkek ve %39,8’i kadındır. 22-68 yaş arasında yer alan ve yaş ortalaması $39,64 \pm 8,62$ olarak tespit edilmiş olan katılımcıların %14’ü 30 yaş altında, %45,5’i 31-40 yaş arasında ve %40,5’i 41 yaş ve üzerinde yer almaktadır.

Eğitim durumu olarak katılımcıların %0,4’ü sadece okur-yazardır, %5,3’ü ilkokul, %3,4’ü ortaokul, %23,9’u lise, %3’ü ön lisans, %51,1’i lisans ve %12,9’u yüksek lisans veya doktora mezunudur. Ayrıca, katılımcıların %28,8’i serbest meslek sahibi, %28’i memur, %20,5’i işçi, %12,1’i ev hanımı, %8,3’ü emekli, %1,1’i bunların dışında bir meslek sahibi ve %1,1’i işsizdir.

Tablo 1.

Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek ve çalışma durumu özellikleri (n=264)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	159	60,2
Kadın	105	39,8
Yaş Grubu		
30 yaş altı	37	14,0
31-40 yaş	120	45,5
41 yaş ve üzeri	107	40,5
Eğitim Durumu		
Okur-yazar	1	0,4
İlkokul mezunu	14	5,3
Ortaokul mezunu	9	3,4
Lise mezunu	63	23,9
Ön lisans mezunu	8	3,0
Lisans mezunu	135	51,1
Yüksek lisans/doktora mezunu	34	12,9
Meslek		
Serbest Meslek	76	28,8
Memur	74	28,0
İşçi	54	20,5
Ev Hanımı	32	12,1
Emekli	22	8,3
Diğer	3	1,1
İşsiz	3	1,1
Toplam	264	100

Tablo 2’de katılımcıların eşinin eğitim ve çalışma durumu, gelir ve yaşadığı yer özellikleri verilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların eşinin eğitim ve çalışma durumu, gelir ve yaşadığı yer özellikleri (n=264)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Eşinin Eğitim Durumu		
İlkokul mezunu	15	5,7
Ortaokul mezunu	17	6,4
Lise mezunu	82	31,1
Lisans mezunu	131	49,6
Yüksek lisans/doktora mezunu	19	7,2
Eşinin Çalışma Durumu		
Çalışıyor	165	62,5
Çalışmıyor	99	37,5
Hane Toplam Geliri		
Düşük	22	8,3
Orta	142	53,8
İyi	92	34,8
Çok İyi	8	3,0
Yaşadığı Yer		
Şehir	239	90,5
Kasaba	20	7,6
Köy	5	1,9
Toplam	264	100

Buna göre, katılımcıların eşlerinin %5,7'si ilkokul mezunu, %6,4'ü ortaokul mezunu, %31,1'i lise mezunu, %49,6'sı lisans mezunu ve %7,2'si yüksek lisans/doktora mezunudur.

Ayrıca %62,5'inin eşleri çalışmaktadır ve hane toplam gelirini %8,3'ü düşük, %53,8'i orta, %34,8'i iyi, %3'ü çok iyi olarak değerlendirmiştir.

Tablo 3'te ise katılımcıların evlilik özellikleri verilmiştir.

Tablo 3.

Katılımcıların evlilik özellikleri (n=264)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Eşiyle Evlenme Biçimi		
Anlaşarak	210	79,5
Görücü Usulü/İsteyerek	52	19,7
Görücü Usulü/Zorla	2	0,8
Evlilik Süresi		
5 yıl ve altı	66	25,0
6-10 yıl	45	17,0
11-20 yıl	97	36,7
21 yıl ve üzeri	56	21,2
Kaçıncı Evlilik		
1. evlilik	256	97,0
2. evlilik	7	2,7
4. evlilik	1	0,4
Çocuk Sayısı		
Çocuğu yok	55	20,8
1 çocuk	75	28,4
2 çocuk	102	38,6
3 çocuk	27	10,2
4 çocuk ve üzeri	5	1,9
Genel olarak evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?		
Hiç memnun değilim	2	0,8
Pek memnun değilim	17	6,4
Memnunum	80	30,3
Oldukça memnunum	68	25,8
Çok memnunum	97	36,7
Toplam	264	100

Buna göre katılımcıların %79,5'i anlaşarak, %19,7'si görücü usulü/isteyerek, %0,8'i görücü usulü/zorla evlenmiştir. 1-48 yıl arası evlilik süresine sahip olan ve ortalaması 13,13±9,25 olarak hesaplanmış olan katılımcıların %25'i 5 yıl ve altı, %17'si 6-10 yıl, %36,7'si 11-20 yıl, %21,2'si 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahiptir.

Ayrıca %97'si 1. evlilik, %2,7'si 2. evlilik, %0,4'ü 4. evlilik yapmış olan katılımcıların %20,8'i çocuk sahibi değildir, %28,4'ü 1 çocuk, %38,6'sı 2 çocuk, %10,2'si 3 çocuk ve %1,9'u 4 çocuk ve üzerine sahiptir. “Genel olarak evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna ise katılımcıların %0,8'i hiç memnun değilim, %6,4'ü pek memnun değilim, %30,3'ü memnunum, %25,8'i oldukça memnunum ve %36,7'si çok memnunum cevabını vermiştir.

Tablo 4'te katılımcıların fiziksel, psikolojik/psikiyatrik rahatsızlık durumları ve yakın ilişki kurma özellikleri verilmiştir.

Tablo 4.

Katılımcıların fiziksel, psikolojik/psikiyatrik rahatsızlık durumları ve yakın ilişki kurma özellikleri (n=264)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Herhangi bir fiziksel rahatsızlığınız var mı?		
Hayır	256	97,0
Evet	8	3,0
Herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığınız var mı?		
Hayır	249	94,3
Evet	15	5,7
Aşağıdakilerden hangisi ile daha yakın ilişki kurduğunuzu düşünüyorsunuz?		
Her ikisiyle de	154	58,3
Kendi akraba grubum	67	25,4
Hiçbiriyle	30	11,4
Eşimin akraba grubu	13	4,9
Toplam	264	100

Buna göre, katılımcıların %3'ünün fiziksel, %5,7'sinin ise psikolojik veya psikiyatrik rahatsızlığı bulunmaktadır. Ayrıca katılımcıların %58,3'ü kendisinin ve eşinin akraba gruplarının her ikisiyle de, %25,4'ü kendi akraba grubu ile, %11,4'ü hiçbiriyle, %4,9'u eşinin akraba grubu ile daha yakın ilişki kurduğunu belirtmiştir.

3.3 Verilerin Toplanması

Katılımcıya araştırmanın amacı, önemi ve anket doldurma süresi online platformlar aracılığı ile açıklandıktan sonra bilgilendirilmiş onam formu katılımcıya Google formlar aracılığı ile sunulmuştur. Çalışmaya özel hazırlanmış demografik form, Covid-19 kaygı ölçeği, eş desteği ölçeği, eş tükenmişlik ölçeği sırasıyla katılımcıya Google formlar aracılığı ile uygulanmıştır. Anket doldurma süresi boyunca araştırmacı katılımcıların oluşabilecek sorularına yanıt verebilmek amacıyla hazır beklemiştir. Araştırmada kullanılan veri analiz yönetimi, ‘‘IBM SPSS Statistics Versiyon 25.0’’ isimli yazılım üzerinden analiz edilmiştir.

3.4 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyo-demografik bilgi formu; Covid-19 kaygı ölçeği, Eş desteği ölçeği ve Eş tükenmişliği ölçeği olmak üzere dört bölümü kapsayan anket formu kullanılmıştır.

Evren içerisinde *basit rastgele örnekleme* yöntemi kullanılarak ulaşılmış olan ve belirli ölçütlere uyan katılımcılardan oluşmuştur. Bu bağlamda 25 Nisan 2021- 30 Nisan 2021 tarihleri arasında veriler çevrim içi ortamdan, gönüllü katılımcılar ile toplanmıştır.

3.4.1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Ölçeklerden önce tüm katılımcılara sorular yönelten form, araştırmacı tarafından farklı araştırmalar incelenerek oluşturulmuş kişisel bilgi formu niteliğindedir. Bu sorular; cinsiyet, yaş, eğitim, eş eğitim, sosyoekonomik durum, meslek, çocuk sayısı, evlilik süresi, evlilik sayısı, evlenme tarzı, akrabalarla yakın ilişki ile ilgili ve fiziksel sağlık, psikolojik sağlık olmaktadır.

3.4.2 Koronavirüs Kaygı Ölçeği

Koronavirüs Kaygı Ölçeği, Covid-19 krizi sonucunda disfonksiyonel kaygı vakalarını tanımlamak için Lee (2020) tarafından oluşturulmuştur. Ölçek tek bir boyuttan oluşmakta ve 5 soru ile sınırlıdır. Ölçek, ‘‘0’’ ‘‘hiçbir zaman’’, ‘‘1’’ ‘‘Nadir, bir veya iki günden az’’, ‘‘2’’ ‘‘Birkaç gün’’, ‘‘3’’ ‘‘7 günden fazla’’ ve ‘‘4’’ ‘‘son iki haftada neredeyse her gün’’ olarak puanlanma değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Koronavirüs Kaygı Ölçeği'nin Türkçe Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması Akkuzu ve arkadaşları tarafından (2020) yapılmıştır. Ölçek Türkçe geçerlilik incelemelerinin alan dizim çalışmaları sonucunda tüm bulgular kriterlere uygun olarak gözükmemektedir.

Orijinal ölçekte hesaplanmış olan güvenirlilik incelemeler sonucu 0,93'lük iç tutarlık katsayısı son olarak güvenirlilik incelemeleri bu çalışmada 0,81 olarak saptanmıştır. İç tutarlılık elde edilen bulgular sonucu oldukça yüksek hesaplanmıştır. Bu çalışmadan sonra on beş gün ara ile yapılan test, sonucunda ölçek bulguları tutarlılığına bağlı olarak hesaplanmıştır.

3.4.3 Eş Desteği Ölçeği

Eş Desteği Ölçeği, Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen evli kişilerin birbirlerinden algıladıkları desteği değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Madde sayısı yirmi yedi adet olan ölçek üçlü Likert tipindedir. Ölçekte her bir maddeye verilecek yanıt "Bana Uygun", "Bana Kısmen Uygun", "Bana Uygun Değil" üç farklı seçenekten oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar en az 27 ile en çok 81 arasında değişiklik gösterebilir.

Bu ölçekte yüksek puan alan evli bireyin partnerlerinden daha fazla destek aldığını hissettiği, düşük puan alan evli bireylerin ise partnerlerinden daha düşük destek aldığını hissettiği anlamına gelmektedir. Ölçeğin güvenirliliği iki farklı yolla test edilmiştir: İlk olarak, Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (α : .95); ikinci olarak ise, test-tekrar test yöntemi ile dört hafta ara ile 165 evli bireye ölçek iki kez uygulanmış ve böylece test tekrar test güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır (r : .89).

3.4.4 Eş Tükenmişliği Ölçeği

Pines ve Aronson'un (1988) geliştirmiş olduğu Tükenmişlik Ölçeği (TÖ) 21 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin yerine, uygulayıcıların ve araştırmacıların ihtiyacını karşılamak amaçlı olarak madde sayısı azaltılmış ve kullanımı kolaylaştırmak için 10 maddelik kısa form yeniden Pines (2005) tarafından geliştirilmiştir. TÖ-KF, bireylerin mesleki tükenmişlik düzeyini ölçmek amaçlı birden yediye kadar dereceli (1 Hiçbir zaman ve 7 Her zaman) bir ölçek üzerinde katılımcıların beyanı esas alınarak cevaplandırılmıştır. Katılımcılar mesleki olarak farklılık göstermektedir veya öğrenci gruplarından da katılımcıları kapsamaktadır. Etnik kökenleri farklı olan bu

katılımcılardan elde edilen veriler hesaplanmış ve ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının .85 ile .92 arasında değiştiği görülmüştür. Çapri (2013) tarafından ölçek Türkçe'ye uyarlanmış ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çapri (2013) tarafından geliştirilen testler katılımcılara dört farklı arayla yapılmıştır ve güvenilirlik katsayısı .88, iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ise .91 olarak rapor edilmiştir (Çapri, 2013, α : 0.92).

3.5 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 25.0 programından faydalanılarak nicel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nicel analizler, “yapılan araştırmanın amaçlarının gerçekleştirilmesi amacıyla toplanmış olan verilerin bir istatistik haline getirilerek analiz edilmesi ve böylece bulgulara ulaşılmasını hedefleyen analizler” olarak tanımlanmaktadır (Dawson, 2015).

Nicel analizler kapsamında; demografik bulgular ile Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğine ait betimsel bulguların tespitinde ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde gibi tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden faydalanılmıştır. Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin çeşitli özelliklere göre karşılaştırılması için ilişkisiz örneklem t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi kullanılmıştır.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin evlilik süresi ile ilişkisi, Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkiler ve Covid-19 kaygısının eş desteği ve eş tükenmişliğini yordama durumu Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi yapılarak tespit edilmiştir. Bu analizlerin tamamı %95 güven aralığında ve $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Parametrik analizlerin kullanılmasının nedeni verilerin normallik şartını sağlamasıdır. Buna çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek karar verilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5.

Bağımlı değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri

Bağımlı Değişken Puanı	n	Çarpıklık	Basıklık
Covid-19 Kaygısı	264	1,475	0,807
Eş Desteği	264	-1,146	0,547

Eş Tükenmişliği	264	0,770	0,211
-----------------	-----	-------	-------

Tablo 5'te görüldüğü üzere çarpıklık ve basıklık katsayıları $\pm 1,50$ aralığındadır. Sosyal bilimlerde yürütülen araştırmalarda bu değerlerin $\pm 1,50$ aralığında olması normal dağılım olduğu şeklinde kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliğine Ait Betimsel Bulgular

Araştırmaya katılan 264 evli bireyin Covid-19 Kaygısı Ölçeği, Eş Desteği Ölçeği ve Eş Tükenmişliği Ölçeği'ne verdikleri cevapların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen betimsel bulgular Tablo 5'da verilmiştir.

Tablo 6.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarına ait betimsel bulgular (n=264)

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\bar{x}$	s	Medyan
Covid-19 Kaygısı	264	0	2	0,39	0,67	0
Eş Desteği	264	39	81	70,89	9,91	74,50
Eş Tükenmişliği	264	21	127	62,96	20,32	60

Buna göre, Covid-19 Kaygısı Ölçeği puanları 0-2 arasında değişmiş ve ortalama puan $0,39 \pm 0,67$; medyan puan ise 0 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla ortalama puanın, ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar olan 0 ve 5'e oranlanması sonucunda kaygı düzeyinin %7,8 düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür. Yani katılımcıların Covid-19'a yönelik kaygı düzeylerinin genel olarak çok düşük bir düzeyde olduğu söylenebilir.

Eş Desteği Ölçeği puanları ise 39-81 arasında değişmiş ve ortalama puan $70,89 \pm 9,91$; medyan puan 74,50 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla ortalama puanın, ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar olan 27 ve 81'e oranlanması sonucunda eş desteği düzeyinin %81,3 düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür. Yani

katılımcıların eşlerinden algıladıkları destek düzeylerinin genel olarak oldukça yüksek bir düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca, Eş Tükenmişliği Ölçeği puanları 21-127 arasında değişmiş ve ortalama puan $62,96 \pm 20,32$; medyan puan 60 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla ortalama puanın, ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar olan 21 ve 147'ye oranlanması sonucunda eş tükenmişliği düzeyinin %33,3 düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür. Yani katılımcıların eşlerinden algıladıkları tükenmişlik düzeylerinin genel olarak düşük bir düzeyde olduğu söylenebilir.

4.2 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliğinin Çeşitli Özelliklere Göre Karşılaştırılması

4.2.1 Cinsiyet

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin cinsiyete göre karşılaştırılması amacıyla ilişkisiz örneklem t-testi yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması (n=264)

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	Sd	p																				
Covid-19 Kaygısı	Kadın	105	0,55	0,75	3,194	185,057	0,002																				
	Erkek	159	0,28	0,58				Eş Desteği	Kadın	105	69,87	10,87	-1,325	196,572	0,187	Erkek	159	71,57	9,19	Eş Tükenmişliği	Kadın	105	64,62	20,69	1,080	262	0,281
Eş Desteği	Kadın	105	69,87	10,87	-1,325	196,572	0,187																				
	Erkek	159	71,57	9,19				Eş Tükenmişliği	Kadın	105	64,62	20,69	1,080	262	0,281	Erkek	159	61,86	20,06								
Eş Tükenmişliği	Kadın	105	64,62	20,69	1,080	262	0,281																				
	Erkek	159	61,86	20,06																							

Buna göre eş desteği ve eş tükenmişliği cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiş ($p > 0,05$) ancak Covid-19 kaygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Ortalamalar incelendiğinde kadınların kaygılarının erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.2.2 Yaş

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin yaşa göre karşılaştırılması amacıyla ANOVA testi (varyans analizi) yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının yaşa göre karşılaştırılması (n=264)

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Covid-19 Kaygısı	30 yaş altı	37	0,70	0,88	G. Arası	4,318	2	2,159	5,019	0,007	1>2 1>3
	31-40 yaş	120	0,34	0,59	G. İçi	112,2	261	0,430			
	41 yaş ve üzeri	107	0,33	0,64	Toplam	116,5	263				
Eş Desteği	30 yaş altı	37	73,89	9,42	G. Arası	534,3	2	267,164	2,758	0,065	-
	31-40 yaş	120	71,17	10,32	G. İçi	25280,7	261	96,861			
	41 yaş ve üzeri	107	69,55	9,43	Toplam	25815,1	263				
Eş Tükenmişliği	30 yaş altı	37	59,11	18,72	G. Arası	976,1	2	488,043	1,184	0,308	-
	31-40 yaş	120	62,43	20,01	G. İçi	107566,4	261	412,132			
	41 yaş ve üzeri	107	64,88	21,12	Toplam	108542,5	263				

Buna göre eş desteği ve eş tükenmişliği yaşa göre anlamlı farklılık göstermemiş ($p>0,05$) ancak Covid-19 kaygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$).

Ortalamalar incelendiğinde yaşın artması ile birlikte kaygının arttığı görülmektedir. Ancak anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonucunda 30 yaş altındaki bireylerin kaygılarının 31 yaş üzerindeki katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4.2.3 Eğitim Durumu

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin eğitim durumuna göre karşılaştırılması amacıyla ANOVA testi (varyans analizi) yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılması (n=264)

	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Covid-19 Kaygısı	Lise ve altı	87	0,40	0,67	G. Arası	0,578	2	0,289	0,650	0,523	-
	Ön Lisans ve Lisans	143	0,41	0,69	G. İçi	116,013	261	0,444			
	YL/Doktora	34	0,26	0,51	Toplam	116,591	263				
Eş Desteği	Lise ve altı	87	69,46	9,89	G. Arası	279,175	2	139,5	1,427	0,242	-
	Ön Lisans ve Lisans	143	71,73	9,68	G. İçi	25535,8	261	97,8			
	YL/Doktora	34	71,06	10,76	Toplam	25815,0	263				
Eş Tükenmişliği	Lise ve altı	87	68,30	22,49	G. Arası	3882,7	2	1941,3	4,841	0,009	1>2
	Ön Lisans ve Lisans	143	59,84	17,43	G. İçi	104659,7	261	400,9			
	YL/Doktora	34	62,41	23,36	Toplam	108542,5	263				

Buna göre Covid-19 kaygısı ve eş desteği eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemiş ($p>0,05$) ancak eş tükenmişliği anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$).

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonucunda lise ve altında mezuniyete sahip olan bireylerin eş tükenmişliklerinin ön Lisans ve lisans mezunu olan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunları ise iki grubun arasında yer almıştır.

4.2.4 Gelir Düzeyi

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin gelir düzeyine göre karşılaştırılması amacıyla ANOVA testi (varyans analizi) yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması (n=264)

	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Covid-19 Kaygısı	Düşük	22	0,55	0,80	G. Arası	5,313	3	1,771	4,138	0,007	4>2 4>3
	Orta	142	0,35	0,64	G. İçi	111,278	260	0,428			
	İyi	92	0,34	0,60	Toplam	116,591	263				
	Çok İyi	8	1,13	0,99							
Eş Desteği	Düşük	22	68,64	11,40	G. Arası	460,862	3	153,6	1,575	0,196	-
	Orta	142	70,42	10,00	G. İçi	25354,1	260	97,5			
	İyi	92	71,66	9,67	Toplam	25815,03	263				
	Çok İyi	8	76,63	1,19							
Eş Tükenmişliği	Düşük	22	67,64	23,34	G. Arası	1970,006	3	656,6	1,602	0,189	-
	Orta	142	63,73	20,85	G. İçi	106572,5	260	409,8			
	İyi	92	61,74	18,84	Toplam	108542,5	263				
	Çok İyi	8	50,38	14,95							

Buna göre eş desteği ve eş tükenmişliği gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiş ($p>0,05$) ancak Covid-19 kaygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonucunda çok iyi düzeyde gelire sahip olan bireylerin kaygılarının orta ve iyi düzeyde gelire sahip olan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Düşük gelir grubu ise arada yer almıştır.

4.2.5 Yaşadığı Yer

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin katılımcıların yaşadığı yere göre karşılaştırılması amacıyla ANOVA testi (varyans analizi) yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının yaşadığı yere göre karşılaştırılması (n=264)

	Yaşadığı Yer	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Covid-19 Kaygısı	Köy	5	0,20	0,45	G. Arası	0,602	2	0,301	0,677	0,509
	Kasaba	20	0,25	0,55	G. İçi	115,989	261	0,444		
	Şehir	239	0,40	0,68	Toplam	116,591	263			
Eş Desteği	Köy	5	77,40	3,05	G. Arası	245,315	2	122,6	1,252	0,288
	Kasaba	20	69,60	10,68	G. İçi	25569,7	261	97,9		
	Şehir	239	70,87	9,91	Toplam	25815,03	263			
Eş Tükenmişliği	Köy	5	49,40	11,22	G. Arası	964,07	2	482,03	1,169	0,312
	Kasaba	20	62,10	20,50	G. İçi	107578,4	261	412,17		
	Şehir	239	63,31	20,40	Toplam	108542,5	263			

Buna göre Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği katılımcıların yaşadıkları yere göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>0,05$). Köy, kasaba veya şehirlerde yaşayan bireyler benzer düzeyde kaygı, destek ve tükenmişliğe sahiptir.

4.2.6 Evlenme Biçimi

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin evlenme biçime karşılaştırılması amacıyla ilişkisiz örneklem t-testi yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının evlenme biçimine göre karşılaştırılması (n=264)

	Evlenme Biçimi	n	$\bar{x}$	s	t	Sd	p
Covid-19 Kaygısı	Anlaşarak	210	0,37	0,65	-0,718	262	0,473
	Görücü Usulü	54	0,44	0,74			
Eş Desteği	Anlaşarak	210	71,07	9,91	0,573	262	0,567
	Görücü Usulü	54	70,20	9,95			
Eş Tükenmişliği	Anlaşarak	210	62,12	20,32	-1,318	262	0,189
	Görücü Usulü	54	66,20	20,16			

Buna göre Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği katılımcıların evlenme biçimlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>0,05$). Anlaşarak veya görücü usulü ile evlenmiş olan bireyler benzer düzeyde kaygı, destek ve tükenmişliğe sahiptir.

4.2.7 Evlilik Süresi

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin evlilik süresine göre karşılaştırılması amacıyla ANOVA testi (varyans analizi) yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Buna göre eş tükenmişliği evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermemiş ($p>0,05$) ancak Covid-19 kaygısı ve eş desteği anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$).

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonucunda 5 yıl ve altı evlilik süresine sahip olan bireylerin kaygılarının 11-20 yıldır evli olan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine 5 yıl ve altı evlilik süresine sahip olan bireylerin eş desteklerinin diğer gruplarda yer alan bireylerin tamamından anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 13.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının evlilik süresine göre karşılaştırılması (n=264)

Evlilik Süresi	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark	
Covid-19 Kaygısı	5 yıl ve altı	66	0,62	0,86	G. Arası	5,801	3	1,934	4,538	0,004	1>3
	6-10 yıl	45	0,31	0,47	G. İçi	110,790	260	0,426			
	11-20 yıl	97	0,25	0,52	Toplam	116,591	263				
	21 yıl ve üzeri	56	0,41	0,71							
Eş Desteği	5 yıl ve altı	66	75,24	8,05	G. Arası	1770,91	3	590,306	6,383	0,000	1>2 1>3
	6-10 yıl	45	69,67	10,35	G. İçi	24044,11	260	92,477			1>4
	11-20 yıl	97	68,75	10,45	Toplam	25815,03	263				
	21 yıl ve üzeri	56	70,46	9,19							
Eş Tükenmişliği	5 yıl ve altı	66	59,33	19,17	G. Arası	1162,899	3	387,633	,939	0,423	-
	6-10 yıl	45	63,96	18,26	G. İçi	107379,6	260	412,999			
	11-20 yıl	97	64,35	21,09	Toplam	108542,5	263				
	21 yıl ve üzeri	56	64,02	21,78							

4.2.8 Fiziksel Rahatsızlığın Olup Olmaması

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin fiziksel rahatsızlığın olup olmaması göre karşılaştırılması amacıyla ilişkisiz örneklem t-testi yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Buna göre Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği katılımcıların fiziksel rahatsızlıklarının olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>0,05$). Fiziksel rahatsızlığı olan katılımcıların puanları daha yüksek olsa da aradaki fark anlamlı bulunmamıştır. Fiziksel rahatsızlığı olan ve olmayan bireyler benzer düzeyde kaygı, destek ve tükenmişliğe sahiptir.

Tablo 14.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının fiziksel rahatsızlık durumuna göre karşılaştırılması (n=264)

Herhangi bir fiziksel rahatsızlığınız var mı?		n	$\bar{x}$	s	t	Sd	p																				
Covid-19 Kaygısı	Evet	8	0,63	0,74	1,030	262	0,304																				
	Hayır	256	0,38	0,66				Eş Desteği	Evet	8	73,25	8,28	0,682	262	0,496	Hayır	256	70,82	9,96	Eş Tükenmişliği	Evet	8	69,25	17,52	0,889	262	0,375
Eş Desteği	Evet	8	73,25	8,28	0,682	262	0,496																				
	Hayır	256	70,82	9,96				Eş Tükenmişliği	Evet	8	69,25	17,52	0,889	262	0,375	Hayır	256	62,76	20,39								
Eş Tükenmişliği	Evet	8	69,25	17,52	0,889	262	0,375																				
	Hayır	256	62,76	20,39																							

4.2.9 Psikolojik/Psikiyatrik Rahatsızlığın Olup Olmaması

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığın olup olmamasına göre karşılaştırılması amacıyla ilişkisiz örneklem t-testi yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Buna göre eş desteği ve eş tükenmişliği psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığın olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermemiş ($p>0,05$) ancak Covid-19 kaygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Ortalamalar incelendiğinde psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığı olmayan bireylerin kaygılarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 15.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği puanlarının psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığa göre karşılaştırılması (n=264)

Herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığınız var mı?		n	$\bar{x}$	s	t	Sd	p								
Covid-19 Kaygısı	Evet	15	0,13	0,35	-2,670	20,893	0,014								
	Hayır	249	0,40	0,68				Eş Desteği	Evet	15	71,33	8,98	0,177	262	0,860
Eş Desteği	Evet	15	71,33	8,98	0,177	262	0,860								
	Hayır	249	70,87	9,98											

Eş Tükenmişliği	Evet	15	63,93	24,16	0,191	262	0,849
	Hayır	249	62,90	20,12			

4.3 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliğinin Evlilik Süresi ile İlişkisi

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin evlilik süresi ile ilişkisini tespit etmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16.

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliğinin evlilik süresi ile ilişkisi (n=264)

		Evlilik Süresi
Covid-19 Kaygısı	r	-0,054
	p	0,385
Eş Desteği	r	-0,165
	p	0,007
Eş Tükenmişliği	r	0,081
	p	0,191

Buna göre, Covid-19 kaygısı ve evlilik süresi arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Eş tükenmişliği ve evlilik süresi arasındaki ilişki de anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Yani evlilik süresinin artması veya azalması ile kaygı ve tükenmişlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durum Şekil 4.1 ve 4.2'de de görülmektedir.

Eş desteği ile evlilik süresi arasında ise anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu ilişki düşük düzeyde ve negatiftir ($r=-0,165$). Yani evlilik süresinin artması ile birlikte eş desteği düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak azalmaktadır. Bu durum Şekil 4.3'te de görülmektedir.

Ayrıca, aralarında anlamlı ilişki olduğu tespit edilen eş desteği ve evlilik süresi regresyon analizi ile incelenmiş ve evlilik süresinin eş desteğini yordama durumu değerlendirilmiştir (Tablo 17).

Tablo 17.*Evlilik süresinin eş desteğini yordama durumu (n=264)*

	Standardize Olmayan Parametreler		Standardize Parametreler	t	p
	B	S. Hata	β		
(Sabit)	73,211	1,047		69,908	0,000
Evlilik Süresi	-0,177	0,065	-0,165	-2,705	0,007

* **Bağımlı Değişken:** Eş Desteği; $r=0,165$; $r^2: 0,027$; $F=7,318$; $p<0,00$.

Tablo 17’de görüldüğü üzere evlilik süresi, eş desteğini anlamlı olarak yordamaktadır. Regresyon eşitliği “eş desteği= $73,211-0,177*\text{evlilik süresi}$ ” olarak bulunmuştur. Yani evlilik süresinin 1 yıl artması ile algılanan/hissedilen eş desteği 0,177 puan azalmaktadır.

4.4 Covid-19 Kaygısı, Eş Desteği ve Eş Tükenmişliği Arasındaki İlişkiler

Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkileri Pearson korelasyon analizi yapılarak tespit edilmek amacıyla yapılmış ve tespit edilen bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.*Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkiler (n=264)*

		Covid-19 Kaygısı	Eş Desteği	Eş Tükenmişliği
Covid-19 Kaygısı	r	1	-0,046	0,158
	p		0,460	0,010
Eş Desteği	r		1	-0,509
	p			0,000
Eş Tükenmişliği	r			1
	p			-

Buna göre, Covid-19 kaygısı ve eş desteği arasındaki ilişki anlamlı değildir ($p>0,05$).

Ancak Covid-19 kaygısı ve eş tükenmişliği düşük düzeyde arasında pozitif ($r=0,158$) ve anlamlı ($p<0,05$) bir ilişki bulunmaktadır. Yani kaygı ve eş tükenmişliği birlikte artış veya azalış göstermektedir. Eş tükenmişliği yüksek olanların daha yüksek kaygı yaşadıkları söylenebilir.

Ayrıca eş desteği ve eş tükenmişliği orta düzeyde arasında negatif ($r=-0,509$) ve anlamlı ($p<0,05$) bir ilişki bulunmaktadır. Yani eş desteği ve eş tükenmişliği ters bir ilişki içerisindedir. Eş desteği arttığında, eş tükenmişliği orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ile azalmaktadır.

4.5 Covid-19 kaygısı ve eş desteğinin, eş tükenmişliğini yordama durumu

Covid-19 kaygısı ve eş desteğinin, eş tükenmişliğini yordama durumunu tespit etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19.

Covid-19 kaygısı ve eş desteğinin, eş tükenmişliğini yordama durumu

	Standardize Olmayan Parametreler		Standardize Parametreler	t	p	VIF
	B	S. Hata	β			
(Sabit)	134,472	7,784		17,276	0,000	
Covid-19 Kaygısı	4,122	1,607	0,135	2,565	0,011	1,002
Eş Desteği	-1,031	0,108	-0,503	-9,548	0,000	1,002

* **Bağımlı Değişken:** Eş Tükenmişliği; $r=0,527$; Ayarlanmış r^2 : 0,272; $F=50,089$; $p<0,00$.

Tablo 19'da görüldüğü üzere hem Covid-19 kaygısı ve hem eş desteği, eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordamaktadır ($p<0,05$). Kurulan model anlamlıdır ($F_{(2,261)}=50,089$; $p<0,05$) ve Covid-19 kaygısı ile eş desteği, eş tükenmişliği üzerindeki varyansın %27,2'sini ($r^2=0,272$) açıklamaktadır. Yani eş tükenmişliğinin %27,2'sinin Covid-19 kaygısı ile eş desteğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıca Covid-19 kaygısı, eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordamaktadır ($p<0,05$). Covid-19 kaygısı ve eş tükenmişliği arasındaki regresyon eşitliği $\hat{y}=134,472+4,122*x$ olarak bulunmuştur. Yani Covid-19 kaygısının 1 puan artması, eş tükenmişliğini 4,122 puan arttırmaktadır.

Öte yandan eş desteği de eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordamaktadır ($p<0,05$). Eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki regresyon eşitliği $\hat{y}=134,472-1,031*x$ olarak bulunmuştur. Yani eş desteğinin 1 puan artması, eş tükenmişliğini 1,031 puan azaltmaktadır.

Ayrıca Tablo 14'teki beta katsayıları (β) ve Tablo 13'teki korelasyon katsayıları birlikte değerlendirildiğinde eş desteği ile eş tükenmişliği arasındaki doğrudan ilişkiye ait $r=-0,509$ değeri, Covid-19 kaygısı da ilişkiye dahil edildiğinde $\beta=-0,503$ olmuştur. Yani Covid-19 kaygısı, eş desteğinin eş tükenmişliği üzerindeki olumlu etkisini çok az da olsa azaltmıştır.

Covid-19 ile eş tükenmişliği arasındaki doğrudan ilişkiye ait $r=0,158$ değeri, eş desteği de ilişkiye dahil edildiğinde $\beta=0,135$ olmuştur. Yani eş desteği, Covid-19'un eş tükenmişliği üzerindeki olumsuz etkisini çok az da olsa azaltmıştır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Evli bireylerde covid-19 kaygısı algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine olan etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmaya 22-68 yaş arasında yer alan ve %60'ı erkeklerden, %40'ı kadınlardan oluşan toplam 264 birey katılmıştır.

Ölçekler sonucunda tespit edilen betimsel yani tanımlayıcı bulgular değerlendirildiğinde katılımcıların çok düşük düzeyde Covid-19 kaynaklı kaygıya, oldukça yüksek düzeyde eş desteği algısına ve düşük düzeyde eş tükenmişliğine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü ölçeklerden alınabilecek puanlara oranlandığında Covid-19 kaygısı puanı %7,8; eş desteği puanı %81,3 ve eş tükenmişliği puanı %33,3 oranlarında bulunmuştur. Dolayısıyla %93'ü farklı düzeylerde olsa da evliliğinden memnun olduğu tespit edilmiş olan katılımcıların buna paralel olarak algıladıkları eş desteği yüksek, eş tükenmişliği ise düşük bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların çok düşük düzeyde Covid-19 kaygısı yaşadıkları görülmüştür.

Bu çalışma sonucunda Covid-19 kaynaklı kaygının %7,8 ile çok düşük düzeyde tespit edilmiş olması Baran'ın (2021) bulgularının oldukça altında kalmış ve farklılık göstermiştir. Baran (2021), Covid-19 ve beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Konya'da gerçekleştirdiği araştırmada Covid-19'a yönelik fobi düzeyini %33 olarak bulmuştur. Bunun nedeni 621 kişinin dahil edildiği ilgili araştırmadaki bireylerin %20'sinin kronik hastalığa sahip olması ve düzenli ilaç kullanması olabilir. Nitekim araştırmamızın sonuçları Hizal'ın (2021) yapmış olduğu daha benzer özellikler gösteren araştırma ile benzerlik göstermiştir. Çünkü Hizal (2021) 222 birey üzerinde yürüttüğü araştırmada Koronavirüs kaynaklı anksiyeteyi %5,8 olarak tespit etmiştir.

Bu çalışma sonucunda %81,3 ile oldukça yüksek düzeyde eş desteği algısının tespit edilmiş olması ise Akbayrak'ın (2019) araştırmasına yaklaşık, Cebeci'nin (2019) araştırmasına oldukça benzer bir bulgu oluşturmuştur. Akbayrak (2019) 530 evli birey üzerinde yürüttüğü çalışmada eş desteği algısını %70,5 düzeyinde tespit etmiştir. Ancak ilgili çalışmada kadınların oranı %69'dur, bu çalışmada ise kadınların oranı %40'tır. Bu durum sonuçların farklılaşmasına neden olmuş olabilir.

Cebeci (2019) ise kadın ve erkek oranının birbirine oldukça yakın olduğu ve 259 kişi üzerinde yürütülen çalışmada eş desteği algısı düzeyini %83,8 olarak bulmuş ve bu sonuç çalışmamız bulguları ile oldukça benzerlik göstermiştir. Öte yandan KKTC'de Günsel (2013) tarafından 210 evli birey üzerinde yürütülen çalışmada eş desteği algısı %49,4 ile oldukça düşük bulunmuştur. Ancak çalışmada katılımcıların üçte ikisi kadındır, yaklaşık üçte biri 45 yaş ve üstüdür ve %26'sı boşanmayı düşünen bireylerdir. Bu özellikler farklı sonuçlar bulunmasına neden olmuş olabilir.

Ayrıca bu çalışmada eş tükenmişliğinin %33,3 ile düşük düzeyde olması Dur (2020) ve Doğan (2017) tarafından yapılmış olan çalışmalara yaklaşık ancak bunların üzerinde bir bulgudur. Bu çalışmalarda eş tükenmişliği %24-27 arasındadır. Bu farklılığın nedeni Doğan (2017) tarafından yapılmış çalışmanın sadece akademik personel üzerinde yürütülmüş olması, Dur (2020) tarafından yapılan çalışmanın ise %60 oranında kadınlar üzerinde gerçekleştirilmiş olması olabilir.

Baran (2021) 621 kişi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada Covid-19 fobisinin, Hizal da (2021) 222 kişi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada koronavirüs anksiyetesinin yaşa göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Ancak bu çalışmada 30 yaş altında yer alan bireylerin diğer bireylerden anlamlı olarak daha fazla kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Hizal (2021), koronavirüs anksiyetesinin gelire göre anlamlı farklılık göstermediğini ancak erkeklerin anksiyete düzeyinin kadınlardan anlamlı olarak yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada ise çok iyi düzeyde gelire sahip olanların ve kadınların kaygıları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni kaygı ve anksiyetenin birbirinden farklı özellikler göstermesi olabilir. Çünkü anksiyete, kaygıya oranla tek bir noktada odaklanmayan, daha yaygın bir özellik gösteren ve zihin yanında bedene de yayılan bir özelliktir. Dolayısıyla kaygı düzeyinde

kadınlar önde olsa da anksiyeteye dönüşme halinde erkeklerin kadınların önüne geçtiği söylenebilir.

Buna karşın eş desteği sadece evlilik süresine göre, eş tükenmişliği ise sadece eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir. 5 yıl ve altında evlilik süresine sahip olan bireylerin diğer bireylerden anlamlı olarak daha yüksek eş desteği algıladıkları görülmüştür. Ayrıca lise ve altında eğitim almış olan bireylerin eş tükenmişlikleri diğer bireylerden yüksek bulunmuş, en düşük düzeyde tükenmişliğe sahip olan ön lisans ve lisans mezunlarından anlamlı olarak farklılaşmıştır.

Bu çalışmada eş desteğinin evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermiş olması Günsel'in (2013) KKTC'de 210 evli birey üzerinde yürüttüğü araştırma ile benzerlik göstermiştir. Çünkü Günsel de (2013) evlilik süresi arttıkça eş desteği algısının azaldığını tespit etmiştir. Araştırmamıza benzer şekilde 5 yıl ve altı evlilik süresine sahip olanların eş desteği algıları en yüksek düzeyde bulunmuştur. Ayrıca, Cebeci (2019) de İstanbul'da yürüttüğü araştırmada evlilik süresinin artması ile eş desteğinin azaldığını raporlamıştır. Öte yandan Ayar (2016) evlenme biçiminin eş desteği algısı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Buna göre araştırmamız da aynı sonucun bulunmuş olması bu bulgu ile paralellik göstermiştir.

Bu çalışmada tespit edilen eş tükenmişliği üzerinde cinsiyetin anlamlı etkisinin olmaması benzer bir araştırma özelliği gösteren Doğan (2017) ile paralel bir sonuç olmuştur. Ancak Dur (2020) ve Karakuş (2019) kadınlarda tükenmişliği anlamlı olarak yüksek bulmuşlardır. Ancak bu araştırmalarda, çalışmamızdan farklı olarak kadınların oranı oldukça yüksektir. Ayrıca Doğan (2017) yine araştırmamız bulgularına benzer olarak evlilik süresinin ve evlenme biçiminin anlamlı etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Evlilik süresinin artması veya azalması ile kaygı ve tükenmişlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Covid-19 kaygısı ile evlilik süresi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan herhangi bir araştırmaya rastlanamadığı için karşılaştırma yapılamamıştır. Ancak eş tükenmişliği ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin anlamlı bulunmaması Doğan'ın (2007) tespiti ile benzerlik göstermiştir. Çünkü Doğan (2007) da 314 evli

birey üzerinde yaptığı araştırma sonucunda evlilik süresi ile eş tükenmişliği arasındaki ilişki anlamlı olmadığını tespit etmiştir.

Ancak eş desteği ile evlilik süresi arasındaki ilişki düşük düzeyde ve negatif olmak üzere anlamlıdır. Yani evlilik süresinin artması ile birlikte algılanan eş desteği düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak azalmaktadır. Bu bulgu Günsel (2013) ve Cebeci'nin (2019) araştırmaları ile benzerlik göstermiştir.

Ayrıca, Covid-19 kaygısı ve eş desteği arasındaki ilişki anlamlı değildir. Ancak Covid-19 kaygısı ve eş tükenmişliği arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani kaygı ve eş tükenmişliği birlikte artış veya azalış göstermektedir. Eş tükenmişliği yüksek olanların daha yüksek kaygı yaşadıkları söylenebilir. Bunun yanında, Covid-19 kaygısının, eş desteğini anlamlı olarak yordamadığı ancak eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Benzer çalışmalara rastlanmadığı için karşılaştırma yapmak mümkün olmamıştır. Ancak Covid-19 kaygısının artması ile algılanan eş tükenmişliğinin düşük düzeyde artması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Çünkü kaygı, nevrotik bir olaydır (Davison ve Neale, 2004) ve huzursuzluk ve gerginlik halindedir. Birey bilinçli ve bilinçsiz olarak değerlerle çatışma yaşayabilir ve kaygı, bireyin kendisini farklı göstermesine sebebiyet verebilir (Şahin, 2019). Dolayısıyla eş tükenmişliği algısının artması normal karşılanmıştır.

Ayrıca eş desteği ve eş tükenmişliği arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani eş desteği ve eş tükenmişliği ters bir ilişki içerisindedir. Eş desteği arttığında, eş tükenmişliği orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ile azalmaktadır. Bu da beklenen bir sonuçtur. Destek azaldığında tükenmişlik algısının artması beklenen bir sonuçtur. Akbayrak (2019) eş doyumunu ile eş desteği arasındaki ilişkiyi araştırdığı araştırmada ilişkinin anlamlı ve yüksek olduğunu bulmuştur. Dolayısıyla, doyum arttığında tükenmişlik azalacağı için araştırmamızın sonuçları literatür ile paralellik göstermiştir.

Ayrıca hem Covid-19 kaygısı hem eş desteği, eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordamaktadır. Bunun yanında Covid-19 kaygısı, eş desteğinin eş tükenmişliği

zerindeki olumlu etkisini; eŖ desteği ise, Covid-19'un eŖ tkenmiŖlięi üzerindeki olumsuz etkisini çok az da olsa azaltmaktadır. Bu bulgulara göre Covid-19 kaygısının eŖ tkenmiŖlięini arttıran olumsuz bir etken olduğu, eŖ desteğinin ise bunun tersine olumlu bir etken olduğu ve çok az da olsa Covid-19'un olumsuz etkisini azalttığı söylenebilir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Evli bireylerde Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

22-68 yaş arasında yer alan ve %60'ı erkeklerden, %40'ı kadınlardan oluşan toplam 264 bireyin katıldığı, yaş ortalaması yaklaşık olarak 40 olan, genel olarak şehirlerde yaşayan ve orta ve üzerinde gelire sahip olan katılımcılar genel olarak anlaşarak evlenmiş, 1. evliliğini yürüten, 10 yıldan fazla süredir evli olup 2 ve daha fazla çocuğu olan bireylerden oluşmuştur. Evlilikten memnuniyet olarak katılımcıların %93'ü farklı düzeylerde olsa da evliliğinden memnundur

Katılımcılar çok düşük düzeyde Covid-19 kaynaklı kaygıya, oldukça yüksek düzeyde eş desteği algısına ve düşük düzeyde eş tükenmişliğine sahiptir. Ölçeklerden alınabilecek puanlara oranlandığında Covid-19 kaygısı puanı %7,8; eş desteği puanı %81,3 ve eş tükenmişliği puanı %33,3 oranlarında bulunmuştur. Dolayısıyla %93'ü farklı düzeylerde olsa da evliliğinden memnun olduğu tespit edilmiş olan katılımcıların buna paralel olarak algıladıkları eş desteği yüksek, eş tükenmişliği ise düşük bulunmuştur.

“Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği sosyodemografik özelliklere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap olarak; kadınlar, erkeklerden; 30 yaş altında yer alan bireyler, diğer bireylerden; gelir düzeyi çok iyi olan bireyler, orta ve iyi düzeyde olan bireylerden; 5 yıl ve daha az süredir evli olanlar, 11-20 yıldır

evli olanlardan; psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığı olmayanlar, olanlardan anlamlı olarak daha yüksek Covid-19 kaygısı yaşamaktadırlar. Yani kadınlar, 30 yaş ve altında yer alanlar, çok iyi düzeyde gelire sahip olanlar, evlilik süresi 5 yılı geçmemiş olanlar ve herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığı olmayanlar Covid-19'dan daha fazla etkilenmişlerdir.

Ayrıca 5 yıl ve altında evlilik süresine sahip olan bireyler diğer bireylerden anlamlı olarak daha yüksek eş desteği algılamaktadır. Lise ve altında eğitim almış olan bireylerin eş tükenmişlikleri diğer bireylerden yüksektir ve en düşük düzeyde tükenmişliğe sahip olan ön lisans ve lisans mezunlarından anlamlı olarak farklılaşmıştır.

Ayrıca, evlilik süresinin artması veya azalması ile kaygı ve tükenmişlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak evlilik süresinin artması ile birlikte algılanan eş desteği düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak azalmaktadır.

Bunun yanında Covid-19 kaygısı ve eş desteği arasındaki ilişki anlamlı değildir. Ancak Covid-19 kaygısı ve eş tükenmişliği arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Eş tükenmişliği yüksek olanların daha yüksek kaygı yaşadıkları söylenebilir. Ayrıca eş desteği ve eş tükenmişliği ters bir ilişki içerisindedir. Eş desteği arttığında, eş tükenmişliği orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ile azalmaktadır.

Son olarak, Covid-19 kaygısının hem eş desteğinin eş tükenmişliğini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında Covid-19 kaygısı, eş desteğinin eş tükenmişliği üzerindeki olumlu etkisini; eş desteği ise, Covid-19'un eş tükenmişliği üzerindeki olumsuz etkisini çok az da olsa azaltmaktadır.

6.2 Öneriler

Covid-19 kaygısının kadınlarda, 30 yaş altı bireylerde, gelir düzeyi yüksek olanlarda, 5 yıl ve altı evlilik süresine sahip olanlarda ve psikolojik rahatsızlığı bulunanlarda anlamlı olarak yüksek bulunmuş olması önemli bir sonuçtur. Dolayısıyla bu bireylerin Covid-19 kaygılarının azaltılması için diğer bireylere ek çalışmalar yapılmalıdır.

Eş desteği algısının evlilik süresi arttıkça anlamlı olarak azalması nedeniyle eş desteği ile ilgili yapılacak çalışmalarda bunun nedenleri üzerinde durulmalı ve özellikle 11 yıl ve üzeri süredir evli olanların problemleri üzerine odaklanılmalıdır.

Eş tükenmişliği üzerinde yapılacak çalışmalarda ise lise ve altı mezuniyete sahip olanların tükenmişlik nedenleri üzerine odaklanılmalı ve bunlarda tükenmişliğin azaltılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Eş desteği ve eş tükenmişliği üzerinde yürütülecek çalışmalarda bunlar arasında orta düzeyde anlamlı ve tersine ilişki olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla eş tükenmişliğinin çözümü için yapılacak girişimlerde eş desteği algısını arttırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Ya da eş desteği algısının arttırılması için eş tükenmişliğinin azaltılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Covid-19 kaygısının bireylerin eş desteğini ve eş tükenmişliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu, araştırmanın yeterli sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmemiş olması ve popülasyonun düşük tutulması katılımcıların covid-19 kaygı düzeyleri ve eş desteği; eş tükenmişliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamasında kısıtlayıcı faktör olarak düşünülebilir.

Göründüğü üzere, bilgisayar, internet ve video oyunlarının genç-erişkin bir birey üzerindeki etkileri, incelediğimiz tartışma ve görüşler sınırlı bir sayıdadır. Gelecek çalışmalarda daha kapsamlı bilgi edinilmesi için daha fazla kişiyle çalışmalı, daha geniş bir popülasyona uyarlanmalıdır.

Ayrıca, bu çalışmada evli bireylerde Covid-19 kaygısı, eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkiler nicel analiz yöntemi izlenerek incelenmiştir. Gelecek araştırmalarda nitel analiz yöntemleri kullanılarak derinlemesine incelemeler yapılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş Akbayrak, S. (2019). Evli bireylerin ilişki istikrarının algıladıkları eş desteği ve ilişki yükleme biçimleri ile ilişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden birini kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Alpago, H, Oduncu Alpago, D. (2020). Korona Virüs ve Sosyoekonomik Sonuçlar. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 99-114. DOI: 10.21733/ibad.716444
- Anar, B. (2011). Evli ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi. Adana.
- Arpacıoğlu, S., Ünübol, B. (2020). Koronavirüs Salgınında Alkol-Sigara Kullanımındaki Değişiklikler ve İlişkili Durumların Araştırılması. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 2(3), 28-138.
- Aslan, R. (2020) Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(65): 35-41.
- Baran, M. F. (2021). Pandemi sürecinde covid-19 korkusu ile beslenme alışkanlıklarının karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Konya.
- Baldwin, J. H., Ellis, G. D. % Baldwin, B. M. (1999). Marital satisfaction: an examination of its relationship to spouse support and congruence of commitment among runners. *Leisure Sciences*, 21, 117-131

- Baykal, E. (2020). Covid-19 Bağlamında Psikolojik Dayanıklılık, Kaygı ve Yaşam Doyum İlişkisi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 10(2), 68-80.
- Bonanno, GA., Ho, SMY., Chan, JCK., Kwong, RSY., Cheung, CKY., Wong, CPY., Wong, VCW. (2008). Psychological resilience and dysfunction among hospitalized survivors of the sars epidemic in hong kong: a latent class approach. *Health Psychology Copyright*, (27), 659–667. DOI: 10.1037/0278-6133.27.5.659.
- Bozkurt, Y, Zeybek, Z, Aşkın, R. (2020). Covid-19 Pandemisi:Psikolojik Etkileri ve Terap Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar (Covid19-
- Budak, F., & Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.
- Davison, C., Neale, J. M. Anormal Psikoloji, Çev. Muzaffer Şahin Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 2004, s. 33.
- Cebeci, B. (2019). Evlilik doyumunun eş desteği ve ilişki içerikli obsesif-kompulsif semptomlar ile ilişkileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Chambers, J. (2008). The Durability of Support Focused Marital Therapy. Psychology, Doctor of Phylosphy, Master of Arts. Georgia Maison University, Fairfax, VA.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Cutrona, C. E. (1996). Social support in couples: marriage as a resource in times of stress. Thousands Oaks, CA: Sage
- CÜCELOĞLU Doğan, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitapevi, İstanbul,1991.
- Çapri, B. (2008). Eş tükenmişliğini yordayan değişkenlerin incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Pines, Ayala. Malach. *Couple Burnout: Causes and Cures*. New York, Routledge, 1996.
- Çölgeçen, Y., & Çölgeçen, H. (2020). Covid-19 pandemisine bağlı yaşanan kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği, *Turkish Studies*, 15(4),261-275.
- Darcan Ayer, F. (2016). Evlilik doyumunun, eş desteği, evlilik iletişim şekilleri ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Day HR, Perencevich EN, Harris AD, Gruber-Baldini AL, Himelhoch SS, Brown CH, Morgan DJ. (2013). Depression, anxiety, and moods of hospitalized patients under contact precautions. *Infect Control Hosp Epidemiol*, (34), 251–258. <https://doi.org/10.1086/669526>
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Deng CX. The global battle against SARS-CoV-2 and COVID-19. *Int J Biol Sci* 2020; 16 (10): 1676-1677.
- Doğan, K. (2017). Akademik personellerde evlilikte bağlanma ve eş tükenmişliğinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dur, C. (2019). Evli bireylerde eşe kendini açma ve eş tükenmişliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dur, C. (2020). Evli Bireylerde Eşe Kendini Açma ve Eş Tükenmişliği (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Erbil, D. & Hazer, O. (2018). Çalışan Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(5), 99-116.
- Erdoğan, Y., Koçoğlu, F., Sevim, C. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde anksiyete ile umutsuzluk düzeylerinin psikososyal ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. (*Klinik Psikiyatri Dergisi* 2020;23 (Ek 1): 24-37) DOI: 10.5505/kpd.2020.35403
- Ethem Özgüven, *Psikolojik Testler*, PDREM Yayınları, Ankara 1994, s. 323-324.

- Friedman, H.S., Hostüity Copingand Health, American Psychological Ass. 1991.
- Geçtan, E. (1978) Çağdaş İnsanda Normal Dışı Davranışlar. Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları: 69
- Goldberg, A.E., & Perry -Jenkins, M. (2004). Division of labor and lorking class women's well-being across the transition to parenthood . Journal of Family Psychology. 18, 225-236.
- Göker, M.E., Turan, Ş. (2020). Covid-19 Pandemisi Süresinde Problemlili Teknoloji Kullanımı. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi. 5 (covid-19 özel sayısı):108-14.
- Günaydın, D. H. (2016). Psikolojik Danışmanların ve Danışman Adaylarının Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalarının Durumluk ve Süreklik Kaygı Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Günsel, D. (2013). Evli Bireylerin Algıladıkları Eş Desteğinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: KKTC Örneği (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Günsel, D. A. (2016). Evli bireylerin algıladıkları eş desteğinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi: KKTC örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, S., Şener, A., & Yıldırım, B. (2011). Eşlerin Farklı Değişkenlere Göre Sosyal Destek Algısı. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi. Erişim Adresi: sdergi.hacettepe.edu.tr/?page=makaleler.
- Hamza Zülfikar, (2020). Türk Dili, GÜNDEMİ MEŞGUL EDEN SAĞLIK TERİMLERİ, ELEŞTİRİ / İNCELEME Sayfa 12
- Hasanoğlu, A. (2013). İlişkilerin günlük hayatı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hatun, O., Dicle, A. N., & Demirci, İ. (2020). Koronavirüs Salgınının Psikolojik Yansımaları ve Salgınla Başa Çıkma. Electronic Turkish Studies, 15(4).
- Hızal, N. (2021). Covid pandemi sürecinde erken dönem şemaların depresyon ve kaygı ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

- Holt-Lunstad, J. (2017). The potential public health relevance of social isolation and loneliness: Prevalence, epidemiology, and risk factors. *Public Policy & Aging Report*, 27(4), 127-130. doi:10.1093/ppar/prx030
- Kabasakal, Z., & Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214.
- Karagüvan, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl: 1999, Sayı 11. Sayfa: 203-218 Morgan. C.T., Psikolojiye Giriş (Çeviri), Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Yayınlan. No: 1, 8.Baskı, Meteksan Ltd., Ankara, 1991.
- Karakuş, H. (2019). Öğretmenlerin mesleki ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkide psikolojik iyi oluş halinin aracı rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Karasar N. (2016). Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Necla Öner ve Ayhan Le Comte, Süreksiz Durumluluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1998, s.2.
- Öner, N., 1977, Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumundaki Geçerliliği, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.
- Öner, N., Le Comte, A. (1983) Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı İstanbul: B. Ü. Yayınları.
- Özcan Köknel, Kaygı Bozuklukları Genel ve Klinik Psikiyatri, Nobel Tıp Yayını, İstanbul 1989, s. 44.
- Özel Ek), 304-318. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iticusbe/issue/55168/753233>
- Öztürk, O. ve Diğerleri) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği Yayını No.7. Ankara: 1981, s. 40-42.
- Pietromonaco, P. R., & Overall, N. C. (2020). Applying relationship science to evaluate how the COVID-19 pandemic may impact couples' relationships. *American Psychologist*.

- Pines, A. M. (1996). Couple burnout. New York/ London: Routledge.
- Pines, A. M. (2000a). Treating partner burnout: a psychodynamic existential perspective. *JCLP/ In Session: Psychotherapy in Practice*, 56(5), 633-642
- Pines, A. M. (2004a). Adult attachment styles and their relationship to burnout: a preliminary, cross-cultural investigation. *Work & Stress*, 18(1), 66-80.
- Pines, A. M. (2005). *Falling in love: Why we choose the lovers we choose* (Second Edition). New York: Routledge
- Serdar Erkan, *Sınav Kaygısının ÖSS Başarısı ile İlişkisi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991. (Yayımlanmış Doktora Tezi)
- Shanafelt, T., Ripp, J., & Trockel, M. (2020). Understanding and addressing sources of anxiety among health care professionals during the COVID-19 pandemic. *Journal of American Medical Association*, 323(21), 2133-2134.
- Slosarz, W. J. (2002). Expectations of marriage-relations and determinants. *Sexual and Relationship Therapy*, 17(4), 381-387.
- Sturman, LS. & Holmes, KV. (1983). The molecular biology of coronaviruses. *Advances in Virus Research*, 28, 35–112.
- ŞAHİN, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE) ISSN:2148-9963 SEAD CİLT 6 SAYI 10 Yıl 2019, S 117-135 www.asead.com
- Şahin, M. (1985) *Başarı Düzeyi Farklı Üç Grup Lise Öğrencisinin Kaygı Düzeyi Yönünden Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020a). COVID-19- Yeni Koronavirüs Hastalığı Güncel Durum. <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2020)
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2021). Bağımlı. Web üzerinde www.tdk.gov.tr adresinden 02.05.2021 tarihinde alınmıştır.
- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*,4(31),1-11.
- Uluç, M. (2018). *Evli Bireylerde Eş Uyumunun ve Algılanan Eş Desteğinin Eş Tükenmişliğine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi) Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa

- Ünver, D., & Güloğlu, B. (2021). Covid-19 Pandemisinde Evli Bireylerde Depresyon, Anksiyete ve Stresin İlişkisel Yılmazlık Bağlamında İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 517-531.
- World Health Organization. (2020b). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): situation report, 117.
- Yıldırım, İ. (2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 19-26.

EKLER

EK-1 Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında yürüteceğim tez çalışmam için araştırma yapmaktayım. Covid-19 kaygısı algılanan eş desteği ve eş tükenmişliği arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla size hazırlanmıştır. Bu çalışmada size demografik bilgi formu ve ölçekler verilecektir. Bunun haricinde bireylere cinsiyet, yaş, eğitim, evlilik tipi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, sosyoekonomik durum ile ilgili veri toplamaya yönelik kişisel sorulardan oluşmaktadır. Verilen ölçekler covid-19 kaygısı, eş tükenmişliği ve eş desteği ile alakalı ölçeklerdir. Ölçeklerde ve bilgi formunda isminiz yazılmayacaktır, verdiğiniz cevaplar gizli kalacaktır. Araştırma sonuçları bireysel bilgi olarak değil, grup ortalaması olarak bilimsel raporda kullanılacaktır. Araştırmaya katılmanız tamamen gönüllülük esasına bağlıdır. Araştırmaya katılmayı reddedebilir veya başladıktan sonra devam etmek istemediğinize karar verip yarım bırakabilirsiniz. Bu hakkınızı kullanmanız durumunda, hiçbir olumsuz tutumla ya da sonuçla karşılaşmayacaksınız. Eğer çalışma ile ilgili şikayetiniz, görüşünüz veya sorunuz varsa bunu çalışmanın araştırmacı Psk. Gamze Öztürk'e iletebilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Deniz ERGÜN

Gamze ÖZTÜRK

Yakın Doğu Üniversitesi

Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Öğretim Üyesi

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi E-posta:

deniz.ergun@neu.edu.tr

ozturk.gamze@icloud.com :

0533 819 38 41

Lefkoşa

EK-2 Katılımcı Bilgilendirme Formu

Sayın Katılımcı;

Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Deniz Ergün danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans program öğrencisi Psk. Gamze Öztürk tarafından evli bireylerde covid-19 kaygısı algılanan eş desteği ve eş tükenmişliğine olan etkisini araştırmak için yürütülmektedir. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette, sizden kim olduğunuza ilişkin bir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınızın tümü gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Bu anlamda, araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilmesi için soruların samimibir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Anket genel olarak kişisel rahatsızlık teşkil edecek soruları içermemektedir. Ancak araştırma sırasında herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık hissederseniz, anketi doldurma işini istediğiniz anda bırakabilirsiniz. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışmaya yönelik sorularınızı Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Deniz Ergün ve Klinik Psikolojisi Yüksek Lisans öğrencisi Gamze Öztürk'e iletebilirsiniz.

Gamze Öztürk e-mail: ozturk.gamze@icloud.com

Yrd.Doç.Dr.DenizErgün e-posta:deniz.ergun@neu.edu.tr

EK-3 Sosyodemografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz:

a) Kadın b) Erkek

2. Kaç yaşındasınız?(lütfen belirtiniz).....

3. Eğitim durumunuz nedir?

a) Okur-yazar değil b) Okur-yazar c) İlkokul mezunu d) Ortaokul mezunu e) Lise
Mezunu f) Yüksek Lisans/Doktora

4. Mesleki durumunuz nedir?

a) Ev hanımı b) İşçi c) Memur d) Serbest meslek e) Emekli f) Diğer
(Belirtiniz).....

5. Eşinizin eğitim durumu nedir?

a) Okur-yazar değil b) Okur-yazar c) İlkokul mezunu d) Ortaokul mezunu e) Lise
Mezunu f) Yüksek Lisans/Doktora

6. Eşiniz çalışıyor mu? a) Evet b) Hayır

7. Evinizin aylık toplam gelirini nasıl değerlendirirsiniz?

a) Düşük b) Orta c) İyi d) Çok İyi

8. Şu anda yaşadığınız(oturduğunuz) yer:

A)Köy B) Kasaba C) Şehir

9. Eşinizle nasıl evlendiniz?

a) Anlaşarak b) Görücü Usulü/ İsteyerek c) Görücü Usulü/ Zorla d) Diğer

(belirtiniz).....

10. Kaç yıldır evlisiniz?(Lütfen belirtiniz).....

11.Kaçıncı evliliğiniz?(Lütfen belirtiniz).....

12. Kaç çocuğunuz var?

a) Hiç yok b) 1 tane b) 2 tane c) 3 tane d) 4 veya daha fazla

13. Herhangi bir fiziksel rahatsızlığınız var mı?

a) Hayır b) Evet (lütfen belirtiniz).....

14. Herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığınız var mı?

a) Hayır b) Evet (lütfen belirtiniz).....

15. Aşağıdakilerden hangisi ile daha yakın ilişki kurduğunuzu düşünüyorsunuz?

a) Kendi akraba grubum b) Eşimin akraba grubu c) Her ikisiyle d) Hiçbiriyle

16. Genel olarak evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

a) Çok memnunum b) Oldukça memnunum c) Memnunumd) Pek memnun değilim

e) Hiç memnun değilim

EK-4 Covid-19 Kaygısı Ölçeği

Son 2 haftanızı düşünerek aşağıdaki ifadeleri ne sıklıkla yaşadığınızı belirtiniz.	Hiç olmadı	Nadir, bir veya iki günden az	Birkaç gün	7 günden fazla	Son 2 haftada hemen hemen her gün
Koronavirüs hakkında çıkan haberleri okuduğumda veya dinlediğimde baş dönmesi, sersemlik ya da baygınlık hissi yaşadım.					
Koronavirüsü düşündüğüm için uykuya dalmakta veya uykuyu sürdürmekte sorun yaşadım.					
Koronavirüsü düşündüğümde veya onunla ilgili bir bilgiye maruz kaldığımda kaskatı kesildim ya da donup kaldım.					

Ölçek maddeleri 0-4 arasında puanlanmaktadır. Ters yönlü madde bulunmamaktadır. Ölçek tek faktörlü yapıdadır. Yüksek puan yüksek kaygıyı göstermektedir.

EK-5 Eş Desteği Ölçeği

	Bana Uygun	Kısmen Uygun	Bana Uygun Değil
Eşim;			
1. Bana hoş espriler yapar	( )	( )	( )
2. Yaptıklarımı destekler	( )	( )	( )
3. Benimle olmak için zaman yaratmaya çalışır	( )	( )	( )

NOT: Maddeler 3-2-1 şeklinde puanlanmaktadır.

EK-6 Eş Tükenmişliği Ölçeği

Bu bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Eşinizle/kız-erkek arkadaş ilişkinizle ilgili aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Lütfen aşağıdaki her ifadeyi okuduktan sonra 7 dereceli ölçeği kullanarak her bir maddenin yanındaki boşluğa size en uygun olan rakamı yazın. ÖRNEK: 5 1- YORGUN

1 HİÇBİR ZAMA N	2 SADEC E BİR DEFA	3 NADİRE N	4 BAZE N	5 SIKSI K	6 ÇOĞUNLUKL A	7 HER ZAMA N
--------------------------	-----------------------------	------------------	----------------	-----------------	---------------------	-----------------------

_____ 1- YORGUN.

_____ 2- ÇÖKMÜŞ.

_____ 3- NEŞELİ, KEYİFLİ.

EK-7 Ölçek İzinleri

Fwd: ölçek izni hk.

3 hafta önce, 3:23

Kimden [Erdi bahadır](#) >

Kime [Gamze](#) >

 [COVID-19 KAYGISI ÖLÇEĞİ.docx](#) 21,54 KB

Sayın hocam;

Ölçeği tabiki çalışmanızda uygulayabilirsiniz. Ölçek ve puanlama bilgileri ektedir.

Ekip arkadaşlarım adına da iyi çalışmalar dilerim

--

Uzm. Klnk. Psk. **Erdi** BAHADIR
Gümüşhane Devlet Hastanesi

COVID-19 KAYGISI ÖLÇEĞİ
21,54 KB

[İndir](#) | [Pages'da Aç](#)

Re: Ölçek

2 gün önce, 5:57

Kimden [İbrahim Yıldırım](#) >

Gizle

Kime [Gamze](#) > EDÖ--Eş Destek Ölçeği - .doc 51,85 KB

Sayın Gamze Öztürk,

Yrd. Doç. Dr. Deniz Karademir'in danışmanlığında hazırlayacağınız "evli bireylerde Covid-19 kaygısı eş uyumu ve algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisi"konulu tez çalışmanızda kullanmanız için Eş Destek Ölçeği ekte gönderilmiştir. Kolaylıklar ve başarılar dilerim.

Prof. Dr. İbrahim Yıldırım

Hacettepe Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

EBB-PDR Anbilim Dalı

Beytepe -ANKARA

Gamze Öztürk <ozturk.gamze@icloud.com>, 7 Ara 2020 Pzt, 14:37 tarihinde şunu yazdı:

Yrd. Doç. Dr. Deniz Karademir akademisyenimin adı ve konum ise evli bireylerde Covid-19 kaygısı eş uyumu ve algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisi

iPhone'umdan gönderildi

[Gamze Öztürk <ozturk.gamze@icloud.com>](#) şunları yazdı (7 Ara 2020 14:35):

Re: Ölçek

4 gün önce, 0:09

Kimden [burhan Çapri](#) >[Gizle](#)Kime [Gamze](#) >[Eş Tükenmişlik Ölçme Aracının Kısa ve Uzun Formlarını Ekte Gönderiyorum](#) 74,97 KB, [ETÖ-KF.doc](#) 46,94 KB, [Tükenmişlik Ölçme Aracının Kısa ve Uzun Formlarını Ekte Gönderiyorum \(1\).pdf](#) 987,18 KB

Değerli Arkadaşım,
İlgili ölçme aracının kısa ve uzun formlarını ekte gönderiyorum.
Başarılar...

Gamze Öztürk <ozturk.gamze@icloud.com>, 6 Ara 2020 Paz, 00:29 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba,

Ben yakın doğu üniversitesi klinik yüksek lisans öğrencisi Gamze Öztürk. Yapacağım tez çalışması için telif hakkı sizde olan eş tükenmişliği ölçeğini kullanmak için izninizi istiyorum.

iPhone'umdan gönderildi

--

Dr. Burhan CAPRI (PhD) (Assoc. Prof. Dr.)

Mersin University, Faculty of Education,

Department of Education Sciences

Mersin /Turkey

Tel: +903243412815-42042/42043

Fax: +903243412822

ÖZGEÇMİŞ

Gamze Öztürk, 3 Mart 199 tarihinde Kars'ta doğmuştur. İlkokul ve liseyi Kocaeli de okumuştur. 2013 yılında Girne Amerikan Üniversitesi Psikoloji (İngilizce) bölümüne başlamış, 2018 yılında mezun olmuştur. Lisans döneminde Medical Park Gebze Hastanesi ve Yedikule Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Vakfı stajını yapmıştır.

2018 yılının güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı'na başlamıştır. Yüksek lisans döneminin 2020 şubat ayında Gebze Fatih Devlet Hastanesi'nde stajını tamamlamıştır.

2021 yılının ikinci döneminde yüksek lisans sürecinin tez dönemini tamamlamaktadır. Lisans ve yüksek lisans eğitimleri boyunca çeşitli eğitimler ve test sertifikaları almıştır. Şu anda ise İstanbul'da özel bir kurumda hasta kabulüne başlamıştır

İletişim Bilgileri

e-mail: ozturk.gamze@icloud.com

İNTİHAL RAPORU

EVLİ BİREYLERDE COVID-19 KAYGISI ALGILANAN EŞ DESTEĞİNİN EŞ TÜKENMİŞLİĞİNE OLAN ETKİSİ-GAMZE ÖZTÜRK

ORJİNALLİK RAPORU

% 13	% 13	% 2	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 3
2	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	www.slideshare.net İnternet Kaynağı	% 1
5	paperity.org İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.eab.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1

www.ijoess.com

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

15.04.2021

Sayın Gamze Öztürk

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/920 proje numaralı ve "**Evli Bireylerde Covid-19 Kaygısı Algılanan Eş Desteğinin Eş Tükenmişliğine Olan Etkisi**" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol
Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.